

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ветеринарної медицини

Кафедра акушерства

Спеціальність 7.130501 « Ветеринарна медицина »

Затверджую _____

Зав. кафедрою: доцент, к.вет.н. О.М.Чекан

” _____ ” січня 2012 р.

ЗАВДАННЯ

НА ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

студенту **Мостовій Наталії Володимирівні**

(прізвище, ім'я по батькові)

1. Тема «Ефективність методів терапії корів за затримки посліду в умовах ВАТ «Племзавод Михайлівка», Лебединського району Сумської області.»

Затверджено наказом по університету від “ ___ “ _січня_ 2013 р. № _____

2. Термін здачі студентом виконаної роботи у деканат _____

3. Вихідні дані до проекту (роботи): звітно-облікова документація ВАТ «Племзавод Михайлівка», Лебединського району Сумської області; дані літературних джерел щодо затримки посліду корів; дані мережі Internet/

4. Зміст роботи (перелік питань, що розробляються в роботі):

Визначити основні показники відтворення корів у господарстві;

Визначити причини втрати відтворної здатності в корів;

Визначити показники і причини гінекологічної патології у корів;

Вивчення показників і причин патологічних родів у корів;

Провести порівняльну оцінку методів терапії корів із затриманням посліду.

Проведення розрахунків економічної ефективності при застосуванні різних методів терапії корів, хворих на затримку посліду. _____

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, що містять результати отриманих досліджень; фотографії, що ілюструють хід дослідів.

6. Рецензенти по дипломній роботі

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ 3 вересня 2012 р. _____

Керівник дипломної роботи : _____
(підпис)

Завдання прийняв до виконання: _____
(підпис)

ЗМІСТ

	Реферат	5
1.	Вступ	7
2.	Огляд літератури	9
2.1.	Висновок з огляду літератури	24
3	Власні дослідження.	26
3.1.	Матеріал і методи досліджень.	26
3.2.	Характеристика умов проведення досліджень	31
3.3.	Результати власних досліджень	36
3.3.1.	Основні показники відтворення корів у господарстві	36
3.3.2.	Показники і причини втрати відтворної здатності у корів	38
3.3.3.	Показники і причини акушерської патології у корів	38
3.3.4.	Показники і причини патології родів у корів	41
3.3.5.	Методи терапії корів при затримці посліду	43
3.3.6.	Розрахунок економічної ефективності проведених досліджень	45
3.3.7.	Обговорення результатів власних досліджень	49
4.	Охорона праці	51
5.	Екологічна експертиза ветеринарних заходів	61
6.	Висновки	66
7.	Пропозиції виробництву	67
8.	Список літератури	68
9.	Додатки	74

РЕФЕРАТ

Дипломна робота Мостової Наталії Володимирівни присвячена вивченню питань пов'язаних з патологією родів корів та їх причин. Тема дипломної роботи «Ефективність методів терапії корів за затримки посліду в умовах ВАТ «Племзавод Михайлівка», Лебединського району Сумської області.»

Обсяг дипломної роботи складає 75 сторінок текстового документу, містить 11 таблиць та 2 фотографії.

Дослідження проводилися на базі дослідного господарства ВАТ «Племзавод Михайлівка», Лебединського району Сумської області протягом 2011 – 2012 років. Корів підбирали за принципом аналогів з врахуванням віку, ваги, породи, враховуючи умови утримання.

Досліди проводили на коровах бурої молочної та української чорно – рябої молочної породи віком 3-5 роки, середньої вгодованості, живою масою 380-450 кг.

При постановці діагнозу враховували дані анамнезу.

Для дослідження були сформовані три групи тварин (по 5 голів в кожній).

Коровам 1-ї групи (контрольної) проводили мануальне (оперативне) видалення посліду через 12 годин після виведення плоду, та двократне введення маточних паличок з іхтіолом з інтервалом в 24 години.

Коровам 2-ї групи (дослідної) через 6 годин після виведення плода проводили двократні внутрішньом'язеві ін'єкції окситоцину з інтервалом в 3 години, та одноразове введення маточних паличок з іхтіолом.

Коровам 3-ї групи (дослідної) через 6 годин після виведення плода вводили естрофан та одноразово маточні палички з іхтіолом та проводили масаж матки з інтервалом в 1 годину трьохразово.

Об'єктом досліджень були морфофункціональні зміни статевої системи корів при застосованому лікуванні, відновлення відтворної здатності.

Метою роботи: було вивчення порівняльної ефективності застосованих методів лікування корів із затримкою посліду.

Завдання роботи:

- 1) Визначити основні показники відтворення корів у господарстві;
- 2) Визначити причини втрати відтворної здатності в корів;
- 3) Визначити показники і причини гінекологічної патології у корів;
- 4) Вивчення показників і причин патологічних родів у корів;
- 5) Провести порівняльну оцінку методів терапії корів із затриманням посліду.
- 6) Проведення розрахунків економічної ефективності при застосуванні різних методів терапії корів, хворих на затримку посліду.

1. ВСТУП

Здатність до відтворення притаманна всьому живому, що існує в природі. Ця властивість організму дозволяє підтримувати на рівні кількість тварин та людей на планеті, та сприяє його поступовому збільшенню та розвитку в процесі еволюції та діяльності людини [11,12,13].

На даному етапі розвитку економічних відносин сільське господарство спрямоване не лише на забезпечення людства продукцією, а здебільшого на отримання максимального прибутку за рахунок екстенсивного і інтенсивного розвитку його галузей[14].

Скотарство є одним із перспективних напрямків тваринництва, що забезпечує широкий спектр потреб людини: м'ясо, молоко та продукти їх переробки. Нажаль в Україні поголів'я великої рогатої худоби, як і інших сільськогосподарських тварин, постійно зменшується, з 24,6 млн. голів ВРХ у 1990 році до 5,1 млн. голів за інформацією Держслужби статистики України на грудень 2010 року[15,16].

Господарства в процесі утримання тварин стикаються з цілим рядом хвороб різної етіології та патогенезу, значний відсоток яких перепадає на статеву систему. Серед акушерсько-гінекологічних патологій, які знижують продуктивність та відтворну функцію тварин, великою проблемою є неплідність тварин. Однією з найпоширеніших причин патології родів, що призводить до неплідності тварин, є запалення матки в основі якого лежить затримка посліду[17].

З усієї кількості акушерсько-гінекологічних патологій затримка посліду зустрічається приблизно у 10% випадків. Причини даного захворювання різноманітні, серед основних можна виділити: неповноцінна годівля, тварин, інфекційні хвороби, антисанітарні умови утримання в сухостійний період та після отелення[11,18].

Наслідком затримки посліду може бути не лише виникнення різноманітних післяродових акушерсько-гінекологічних захворювань, а і

неплідність, зниження продуктивності, вибраковка цінних високопородних і високопродуктивних тварин, а навіть їх загибель в результаті септичних процесі в організмі, що безсумнівно приносить великі економічні збитки для господарств та втрати цінного маточного поголів'я для майбутнього розвитку галузі[19,20].

Тому дослідження питань пов'язаних з причинами, перебігом, наслідками, методами лікування та профілактики затримки посліду у корів є важливим питанням яке потребує якомога більшого розвитку шляхом проведення наукових досліджень даного питання, так і в наступному їх швидкому та повноцінному впровадженню в виробництво.

Метою роботи: було вивчення порівняльної ефективності застосованих методів лікування корів із затримкою посліду.

Завдання роботи:

- ✓ Визначити основні показники відтворення корів у господарстві;
 - ✓ Визначити причини втрати відтворної здатності в корів;
 - ✓ Визначити показники і причини гінекологічної патології у корів;
 - ✓ Вивчення показників і причин патологічних родів у корів;
 - ✓ Провести порівняльну оцінку методів терапії корів із затриманням посліду.
- ✓ Проведення розрахунків економічної ефективності при застосуванні різних методів терапії корів, хворих на затримку посліду.

2. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Плацента - це складний тканинний комплекс, утворений в матці після запліднення приматів, ссавців, живородячих акул і деяких членистоногих, що функціонує тільки в період плодношення. Плацента - орган зв'язку плоду з організмом матері, через який відбувається живлення плоду, обмін речовин між плодом і матір'ю, її формує організм матері і плоду. Вона складається з двох частин: плодової або фетальної (*placenta fetalis*) і материнської (*placenta uterina*) [16,19].

Сформований плід з усіма його органами і оболонками може рости і розвиватись тільки за рахунок поживних речовин і кисню, що отримує від матері. Але так, як безпосереднього зв'язку між кровоносними руслами плоду і матері немає, то функції передачі поживних речовин від матері до плоду і виділення в кров матері вуглекислоти та інших продуктів тканинного обміну плода, несе плацента [17,18]. Дитяча частина плаценти утворюється після імплантації зиготи [11]. У великої рогатої худоби зародок не занурюється в товщину ендометрія, а приживляється до зачатків материнської плаценти. Судинна оболонка у великої рогатої худоби має форму дворогого мішка, що розміщується в обох рогах матки, більший - в розі з плодом, менший - без плода. Внутрішня поверхня хоріону пухко з'єднана з амніоном і алантоїсом. Зовнішня поверхня хоріону, за винятком котиледонів, гладенька [12].

Ділянки матки, в які занурюються ворсини хоріону, називаються материнською частиною плаценти. Серед всіх сільськогосподарських тварин, крім жуйних і олениць, материнська частина плаценти корови характерно виділяється. Особливість її в тому, що вона утворюється з спеціальних потовщень слизової оболонки, так званих зачатків материнської плаценти. У не тільки вони мають кулясто-овальну форму й підвищуються над слизовою оболонкою. Утворення і ріст зачатків материнської плаценти припадає на четвертий місяць ембріонального розвитку телички. В цей

період їх основа складається з пухкої ембріональної сполучної тканини, товщиною 488,8 мкм. У п'ятимісячних плодів вони набувають грибоподібної форми і досягають висоти 955,2 мкм., а у восьмимісячних - заповнюють майже всю порожнину рогу матки і їх висота зростає до 2109,9 мкм, а в 9-місячних - збільшується до 2419,3 мкм [13].

Отже, карункули - це материнська частина плаценти корови [12]. Зачатки материнських плацент в тілі матки розсіяні, в рогах матки - розташовані чотирма або п'ятьма рядами по 12-24 в кожному. При вагітності не у всіх тварин і не на всіх зачатках материнських плацент утворюється залозиста тканина. Кількість карункулів в матці корів неоднакова і коливається від 80 до 120 [16], від 44 до 120 [14], від 90 до 180 [17], від 39 до 200 [18]. Найбільш інтенсивний ріст карункулів реєструється в першому триместрі вагітності, в другому він дещо сповільнюється, в третьому - гальмується [9]. Починаючи з третього місяця і до кінця вагітності залозиста частина материнських плацент значно важче відділяється від основи, ніж при 1,5-2-місячній вагітності. На 9-му місяці вагітності, після відділення залозистої тканини, в основах карункулів нараховується від 26 до 32 судин, що йдуть з глибоких шарів стінки матки. З 4 до 8 місяців вагітності маса залозистої тканини значно наростає і під кінець плодоношення досягає 100-116 грамів. Зустрічаються гігантські карункули масою до 240 грамів [11]. Інші дослідження показали, що маса однієї материнської плаценти (M+m при n=100) перед родами становить у корови $32,2 \pm 0,85$ г, у нетеля - $23,7 \pm 0,3$ г.

Дослідники встановили, що протягом першого місяця вагітності на поверхні карункулів крипт ще немає. Вони з'являються на другому місяці вагітності із тяжів епітеліальних клітин, що проростають в карункули [19]. Потім в наслідок розходження клітин утворюються порожнини, й таким чином, формуються трубчасті залози - крипти. В них і занурюються ворсинки хоріона, збільшуючись разом з наступним розвитком карункулів і крипт. Діаметр ворсинок, які проходять всередині кровоносних капілярів ширший, ніж капілярів карункулів, що підходять до крипт. Ворсинки на хоріоні

розростаються й збільшуються не по всій його поверхні, а лише на ділянках, що прилягають безпосередньо до карункулів. В інших частинах хоріона вони редукуються. Тому за характером розташування ворсинок на хоріоні плаценту корів називають множинною.

До середини другого місяця вони закладаються і на хоріоні, що зайшов у вільний ріг матки, а до 75-ої доби весь хоріон покривається котиледонами. Розвиток котиледонів і ворсинок хоріона закономірно зв'язаний з подальшим розвитком і збільшенням плода та карункулів. На третьому місяці вагітності маточні залози карункулів збільшуються в глибину й ширину, дають багато численні відгалуження. На четвертому місяці крипти розростаються на всю товщину карункула. В кінці цього місяця вся поверхня карункула маточних залоз рівномірно покрита правильними клітинами кубічного епітелію. З четвертого місяця вагітності, епітелій поверхні карункулів піддається регресивним процесам і злущується. Злущення епітелію триває й в наступні місяці, й на восьмому місяці поверхня карункула практично залишається без епітелію, відмічається також зникнення епітелію маточних залоз в криптах карункулів [22].

У другій половині вагітності, коли епітелій карункулів і крипт піддається злущуванню, ворсинки стикаються вже з сполучною тканиною крипт. Такий тісний тип зв'язку частин плаценти називається десмохоріальним. Відмічено, що в корів у другій половині вагітності й до отелу в криптах карункулів поряд з ділянками плаценти епітеліохоріального типу, є ділянки десмохоріальної плаценти. Плацента по суті виконує для плоду функції багатьох органів, діючих у дорослих тварин: кишково-шлункового тракту, органів дихання й виділення. Крім того, вона виконує ще і особливі бар'єрні функції, вибірково пропускаючи до зародка одні речовини і затримуючи інші.

Причини патології родів у тварин можна умовно поділити на дві групи. До першої відносять слабкі або надмірні перейми й потуги, сухість родових шляхів, недостатнє їх розкривання, вузькість таза, тобто всі порушення

родового процесу, що залежить від організму породіллі. Другу групу причин становлять неправильне положення, позиція, членорозміщення і передлежання плода, також виродливості та великоплідності. Слабкі перейми і потуги проявляються слабкими або короткочасними скороченнями м'язів матки й черевних стінок, довгими інтервалами між ними, що гальмує виведення плода через родові шляхи. Слабкі перейми і потуги бувають первинні та вторинні. Первинну слабкість перейм і потуг спостерігають на початку родів. Вона є наслідком недостатньої годівлі та неправильного утримання вагітних тварин, відсутності моціону, водянки плодових оболонок, перерозвинення плода, багатоплідності та ін. Вторинні слабкі перейми й потуги настають після тривалого енергійного і безрезультатного скорочення м'язів матки та черева, що спостерігається переважно при неправильному розміщенні плода, не відповідності розмірів плода й таза та у багатоплідних тварин. Вони можуть проявлятися як захисна реакція організму при хворобах інших органів травматичний ретикуліт або ретикуло-перикардит, хвороби нирок тощо).[9,41]

Затримання посліду — патологія третьої стадії родів, зумовлена затриманням хоріона в матці. За нормального перебігу родів у всіх свійських самиць фетальна частина плаценти повинна відділитись від материнської одночасно з народженням плода У кобил фізіологічним періодом відділення фетальної частини плаценти, тобто закінчення родів. вважається 35 хв., у корів – 6 годин, овець і кіз - 5 годин, у свиней, кішок, сук – до 3-х годин. Найдовша тривалість послідової стадії родів у корів обумовлена особливістю морфології плаценти (десмохоріальний тип).[9,40]

Самовигнання плідних оболонок ще може статися впродовж 48 годин після отелення, поки наявні ритмічні скорочення міометрія. По закінченні цього терміну послід відійде самотужки лише через 6–10 днів, коли у “дозрілих” оболонках ослабне зчеплення з маткою внаслідок розпаду карункулів.

Тривале затримання посліду у всіх роділь супроводжується гнильно-гнійним розпадом плаценти і розвитком гострого гнійного плацентиту і ендометриту. Ознаками розвитку запального процесу є поява неприємного запаху в приміщенні, де утримують тварин, виділення із статевої щілини у корів бурого або водянистого ексудату, надалі розвиток патогенної мікрофлори, наслідком якого може бути поява сепсису, що може призвести навіть до загибелі тварини

За даними Р. Гетце, вимушений забій і падіж корів, з затриманням посліду, складає 3-4%.

Причини даного захворювання різноманітні та до сих пір недостатньо вивчені. Серед причин виникнення затримки посліду виділяють безпосередні причини та ті, що сприяють виникненню хвороби.

Основними причинами затримки посліду вважають атонію, або гіпотонію матки як наслідок недостатньої або незбалансованої годівлі корів (дефіцит вітамінів та мінеральних речовин, кетоз високопродуктивних корів, ожиріння або виснаження), перерозвинуті плоди, двійні у одно народжуваних самиць, виснаження або ожиріння тварин, гіподинамію тварин на прив'язі. Іноді псевдозатримка оболонок зумовлена ущемленням їх у матці під час отелення. Масові затримки посліду пов'язані з гострими інфекційними захворюваннями (паратиф, інфекційний вагініт, мастит).

А. П. Студенцов, як безпосередні причини затримання фетальної частини плаценти виділяє:

а) недостатню напруженість послідових перейм і інволюції матки (атонія матки);

б) зростання (злинки) плодової і фетальної частин плацент внаслідок запальних процесів в ендометрії або в хоріоні плода.

Відносно часте затримання посліду у високопродуктивних корів може бути пояснене більш високою чутливістю організму цих тварин до самих незначних погрішностей в годівлі і утриманні. Слід мати на увазі, що потреба в поживних, мінеральних речовинах і вітамінах у таких корів особливо

велика. Вони необхідні їм не тільки для нормального утворення молока, з яким щодня виводяться в значній кількості, але і для підтримки високої інтенсивності обмінних процесів в усьому організмі.

Корова при річному удої 8000 кг молока виділяє за рік до 10 кг калію, 5 кг кальцію, 8 кг хлору, 7 кг фосфору, 4 кг натрію, 3,5 кг сірки.

При річних надоях до 4000-5000 кг в стадах інколи спостерігаються симптоми, які сигналізують про порушення обміну речовин у корів, і зокрема мінерального обміну.[34]

Спостереження показують, що затримання посліду у корів частіше зустрічається в зимову й ранньовесняну пору року. Кількість випадків затримання посліду починає зростати з осені, досягаючи максимуму в період із грудня по березень, а потім різко йде на зменшення.

Збільшення кількості випадків затримання посліду зимою і ранньою весною пов'язане з послабленням організму тварини в наслідок впливу негативних умов зимового часу.

Збільшення випадків затримання посліду у корів у зимовий час деякі автори вважають симптомом недостатності годівлі.

В літній час при достатній кількості білків, вуглеводів, вітамінів і мінеральних речовин у кормах, затримання посліду відмічаються значно рідше, а в багатьох господарствах їх майже зовсім не спостерігається (особливо, якщо вони благополучні по бруцельозу).[18]

Згідно даних багатьох авторів (І. П. Заянчковський 1957; В. С. Шипілов, 1977; Н. Глок 1969 та інші) основними причинами затримання посліду є атонія матки зниження протеолітичних процесів у плаценті в останні тижні вагітності та під час родів, порушення капілярного кровообігу у ворсинках хоріону і гідролітичного стану тканини плаценти на ґрунті неповноцінної годівлі, надмірної експлуатації та незадовільного утриманням протягом вагітності. Дискусійною є теорія щодо ролі алергічних, токсичних, нервових, гормональних, генетичних і генеалогічних факторів у етіології цього захворювання.

Дещо про гормональне тіло захворювання. У механізмі відокремлення плідних оболонок (який досі зрозумілий не до кінця) безпосередньо задіяні окситоції та естрогени. Причому місцева скорочувальна дія на мускулатуру матки окситоцину проявляється лише на достатньому естрогенному тлі. Цим пояснюється успішна терапевтична дія ін'єкцій окситоцину в ранні строки після отелення. Через 6–8 годин після виведення плода вміст естрогенів у крові падає до порогового рівня, і рецептори матки перестають сприймати окситоцин. Антагоністом естрогенів у процесі пологів і відокремленні посліду є прогестерон, що його виділяють плацента й жовте тіло. Саме його високий рівень у крові (а точніше — дисбаланс з естрогенами в передродовий період) називають однією з можливих причин затримки посліду. Невідокремлена вчасно плацента продовжує бути джерелом виділення прогестерону, який своєю чергою знижує контрактильну активність міометрію.[25,28]

Якщо роди були важкі (великоплідність, мертвонародження, двійні), стресовий чинник збільшує ризик затримки посліду. Під час родового стресу у кров виділяється надлишок адреналіну (гормону стресу), який є антагоністом окситоцину й блокує скорочувальну активність матки.

Особливу роль у родовому процесі відіграють простагландини — гормони-загадка, — адже їх і гормонами назвати не можна, оскільки їх виділяє багато тканин організму й вони часто характеризуються протилежною дією. Для матки найважливішими є PGE2 та PGF2a. Перший характеризується лютеотропною (материнською) дією, сприяє підтримці жовтого тіла й вагітності. Другий — “агресивний” щодо жовтого тіла в яєчнику, розправляється з ним протягом 48 годин. Завдяки своїй лютеолітичній дії, в організмі матері PGF2a відповідає за зниження концентрації гормону вагітності — прогестерону в крові. Крім того, що PGF2a разом з кортикостероїдами надниркових (адреналіном та норадреналіном) “запускає” родовий процес, він якимсь чином керує розщепленням карункулів з котиледонами.[31]

Консервативні методи лікування затримки посліду.

Лікування тварин за затримки посліду починають (протягом першої доби, коли виведено плід) із застосування консервативних методів, розрахованих на підвищення загального тонуусу організму та скоротливості матки, пригнічення розвитку мікрофлори та розкладу посліду в матці.

Консервативні методи лікування даної хвороби досить різноманітні. Вибір того чи іншого методу залежить від кожної конкретної ситуації (наявність медикаментів, стану тварини, рівня кваліфікації лікаря та ін.).[10]

Важливе значення для своєчасного відділення посліду має випоювання коровам зразу ж після народження теляти 7-10 л теплої підсоленої води або 5% розчину цукру. Через 2-3 години розчин випоюють повторно.[32]

Одним із випробуваних часом методів є випоювання корові після отелення навколоплідних вод.

Фахівці не рекомендують проводити оперативне відокремлення і надають перевагу не ручному маніпулюванню з маткою, а методів консервативного лікування. Суть його полягає в стимулювальній терапії у ранні строки після отелення та антимікробній профілактиці — аж до відокремлення оболонок.

Для цього через 8–12 годин після отелення, щоб вигнати оболонки, використовують естрогени (синестрол, фолікулін) у комбінації з окситоцином або пітуїтрином. Подібним чином вплине на гладку мускулатуру матки прозерин або карбохолін у терапевтичних дозах. За добу роблять спробу легкого потягування за кінці оболонок, що звисають. Всередину матки вручну вводять антибіотики, сульфаніламід, нітрофурані або їхні комбінації (тетрациклін, біцилін, поліміксин, синтоміцин, трицилін, метромакс, сазотрим, палички фуразолідонові, неофур, капсули септиметрину, польфлавометрину, таблетки екзутеру тощо). Дехто з авторів рекомендує вливати в матку до 0,5 л свіжоприготованого люголевого розчину.

Придатні будь-які засоби антимікробної дії. Препарати намагаються розподілити рівномірно по проблемному рогу і, не виймаючи руки, роблять легку спробу роз'єднати карункули з котилідонами й провести оболонки на вихід.

Якщо лікувального ефекту досягнуто не було, треба спроби припинити, а через 2–3 дні ввести чергову дозу санувальних препаратів. Щоразу для проведення лікувальних засобів через прикриту шийку матки використовують спеціальний катетер (можна — спеціальну пластикову піпетку для осіменіння) і шприц (50–200 мл), через які вводять рідкі або олійні розчини антибіотиків, спеціальні внутріматкові засоби (йодосол, йодинол, тилозинокар, віжус тощо). Самопочуття тварини контролюють за характером маткових виділень і за температурою тіла. За появи виділень із неприємним запахом і підвищення температури до схеми лікування підключають внутрішньом'язову антибіотикотерапію (наприклад, прокаїнпеніцилін — 1 раз на день протягом 3 днів).

Всередину 2-3 л. молозива з рівною за об'ємом кількістю води з додаванням 30-40 г. хлориду натрію або випаюють 800 мл. патоки, розбавленої в 7 л підсолоні води (100 г кухарської солі). Випаювання названих водних сумішей повторюють 2-3 рази через кожні 5-6 годин.[42]

Внутрішньом'язово або підшкірно по 30-40 ОД гіфоточину, мамофізину або пітуїтрину по 2-3 рази з інтервалом 3-4 годин.

Метод Вільямса — введення в матку йодоформу — 15,0, рідкого парафіну — 1000,0, азотнокислого вісмуту —15,0.

Американський метод — введення в порожнину матки цукру (250,0–500,0).

Невью з 1932 р. застосовував 20 г хлористого магнію корові всередину з 1 л води 2–3 рази на день. Послід відокремлювався самовільно на 4–5 день.

Мишкін з 1909 р. коровам із затримкою посліду давав всередину цукор (або мед) по 500 г у 1,5–2 л води, 2 рази на день, а в 1931 р. робив спроби промивати матку 2% розчином галуни. Встановлено, що якщо скелетна

мускулатура одержує енергію за рахунок розщеплення глікогену, то мускулатура матки використовує глюкозу (Заянчковський І. Ф., 1964), тому використання цукру або меду *Per os* буде дуже доречним.

Рекомендується вводити в порожнину матки "ензим-препарати", до складу яких входять протеолітичні ферменти пепсин і трипсин. Проведеними нами дослідженнями встановлено, що ферменти, так само як і ваготіл, екзутср, розчин калію перманганату та етакридину лактату руйнують муцини слизової оболонки і їх не можна застосовувати у порожнину матки. Хомин С.П., Костишин Є.Є. і співавтори рекомендують застосувати парасакральну блокаду нервів тазового сплетіння. 0,5-0,7% розчин новокаїну, виготовлений на ізотонічному розчині натрію хлориду, вводять з двох боків кореня хвоста у сполучнотканинний простір над прямою кишкою, розміщуючи його вздовж сплетіння від другого до четвертого крижових хребців по 100 мл з кожного боку тіла тварини. Також рекомендована надплевральна блокада по В. В. Мосіну, Храмов А.В., для посилення міотонічної функції матки при затриманні посліду, рекомендує внутрішньоматкове введення прополісу в дозі 3-7,1 мг/кг маси. Посилення скорочення матки можна досягти застосуванням фарадичного струму. Щоденна, упродовж 2-3 днів, фарадизація по 15 хв. індукційним струмом 6-8 вольт і 15-30 амп. Також разом з вищенаведеними методами слід застосовувати підтримуючу та симптоматичну терапію спрямовану на підтримання нормального стану організму тварини, та недопущення розвитку ускладнень та загибелі тварини.

Оперативні методи лікування затримання посліду

Оперативне відділення фетальної частини плаценти від материнської виконують рукою у корів через 24 години після народження теляти.

Про ручний метод відокремлення посліду говорив ще Гюнтер у 1830 році. Проте досі не достатньо вивчене питання в якому випадку слід обмежитися консервативним лікуванням, а коли слід проводити оперативні втручання для видалення посліду з матки, та цілий ряд інших питань щодо лікування даного захворювання. Раніше 24 годин відокремлювати послід

недоцільно, проте й вичікувати більш як добу не слід, оскільки захисні сили матки і здатність її скорочуватися знижуються. Перед відокремленням руки дезінфікують, а потім змащують 10% іхтіоловою маззю. Якщо обертати джгут посліду навколо його осі, то досягається відокремлення його навіть у верхівці рогів матки.[41,48]

Різні автори рекомендують неоднаковий термін для відділення посліду, але всі вважають, що не можна допустити гниття його в матці

У корів застосовують 2 способи: ручного відділення фетальної частини плаценти: класичний і за В. П. Поліщуком. За класичним методом затискають ніжку карункула між двома пальцями (вказівним і середнім), а великим пальцем злущують котиледон із карункула (з його залозистої частини). В. П. Поліщук (1983) запропонував відділяти фетальну частину плаценти від материнської зразу ж після народження теляти: захоплювати пальцями не за складку слизової оболонки матки (карункула), а за хоріон біля основи котиледону і тиснучи на нього, знімати котиледон з карбункула.

При плаценті, коли ворсинки хоріону зростаються з криптами карункула, доцільно проводити екстирпацію залозистої частини материнської плаценти з котиледоном від їх основи. Для цього необхідно основу карункула взяти між вказівним і середнім пальцями, а великим пальцем збоку розділити залозисту тканину карункула на дві половини і, натискаючи на його основу, видалити її. Після екстирпації залозистої тканини карункула з котиледоном пальцем відчувається щільна сполучнотканинна пластина основи карункула (Г. М. Калиновський).

Ряд авторів рекомендує проводити маніпуляції в матці не довше ніж 30 хв., так як це може викликати цілий ряд ускладнень за рахунок пошкодження епітелію. Слід давати відпочити як тварині так і лікарю, руки та матку ретельно очищують та дезінфікують, для попередження занесення і виникнення інфекції. За рекомендаціями А.П.Студенцова, В.І. Рубцова за 20 - 30 хв. до проведення маніпуляції рекомендують вводити 2 – 3 л., 5 – 10% розчину кухонної солі для полегшення відокремлення дитячої плаценти від

материнської. В той же час за даними Ф.Я. Сизоненка, проведення видалення посліду без попереднього введення розчину кухонної солі, зменшує кількість ускладнень що можуть бути наслідком даної маніпуляції.[44]

У всіх випадках оперативне відділення фетальної частини плаценти від материнської необхідно завершувати депонуванням в порожнину матки в порошках: трициліну, суміші сумісних антибіотиків і сульфаніламідів, антибіотиків; у свічках: фуразолідон, ендоспорин; у емульсії синтоміцин.

Вводити лікарські засоби у розчинах (так званий «мокрый» метод) недоцільно, бо вода, як розчинник, сприяє руйнуванню глікозамініків (муцину) слизу стінки матки та оголенню ендометрію, що знижує її захисну здатність до дії мікроорганізмів (І. С. Нагорний, 1960). В.С. Шипілов в свою чергу пояснює шкідливість промивання матки дезінфікуючим розчином тим, що у великих високопродуктивних корів матка, будучи атонічною, дуже глибоко опущена в черевну порожнину, а тому введені в неї розчини видалити назад не вдається. Вони розбавляються ексудатом матки, порушується фагоцитоз і кількість мікробів не зменшується. Більш сильна концентрація дезінфікуючих розчинів негативно впливає на епітелій. Матка в період родів являє собою обширну раневу поверхню і введені розчини разом з наявними в матці різними токсинами, швидко всмоктуються, викликають її надмірне розтягування і набрякання. Все це знижує захисні властивості матки, створює найкращі умови для розвитку різних запальних процесів.[35]

«Сухий» метод авторами вважається за більш доцільний і такий, що викликає меншу кількість ускладнень. Автори рекомендують «сухий» метод лікування, при якому в порожнину матки після відділення посліду вводять Антибіотики у вигляді порошку, болюси та свічки.[42]

Профілактика затримання посліду

Профілактика затримки посліду полягає в забезпеченні оптимальних умов для отелення та дотриманні санітарно-гігієнічних та технологічних умов утримання та годівлі особливо в останній період тільності. При

складанні профілактичних заходів слід звернути увагу на причини та патогенез захворювання, що дасть змогу провести більш якісну підготовку до отелення та мінімізувати негативні наслідки в разі виникнення захворювання. Важливою складовою частиною профілактики затримки посліду є дотримання збалансованих раціонів корів, особливо в останньому періоді тільності та надання їм достатнього моціону, та якомога менший вплив стрес факторів на тварину.[37,22]

Суттєве значення у профілактиці затримання посліду має врахування особливостей різних біогеохімічних зон і збагачення раціонів тільних корів мікроелементами, яких бракує (селен, йод, мідь), а також кальцієм, фосфором, вітамінами. Рутинна профілактика післяродової затримки посліду у корів полягає у введенні 10 ОД окситоцину в/м відразу після пологів. Спорожнення сечового міхура. Активне ведення послідового періоду (раннє передавлення і перетин пуповини, ретельний огляд посліду, що відокремився, і пологових шляхів).[35]

Ряд авторів відмічають, що отелення корів в боксах і утримання телят разом з матір'ю протягом двох діб забезпечують зменшення випадків затримання посліду на 8% і скорочення періоду інволюції матки на дев'ять днів.[21] А.Д. Куклін, Р.Е. Кім рекомендують коровам за 1,5 місяці до отелу і через кожні 7-10 днів (всього 6-7 ін'єкцій) вводити внутрим'язево по 7-10 мл тривітамін, що зменшує кількість випадків затримання посліду. Костишин Є. Є., Хомин С. П., Дідух А. В., Тирановець В. І. (2002) рекомендують для профілактики затримки посліду у корів видаляти рукою кров із судин пуповини відразу після народження теляти і протягом 2-3 год зробити парасакральну блокаду нервів тазового сплетіння. А.Н. Голиков, Т.М. Юрченко вважають, що застосування рефлексотерапії для біостимуляції матки за 10 діб до отелу є добрим профілактичним засобом, мобілізуючи внутрішні ресурси організму. Професор Г. М. Калиновський рекомендує для профілактики затримки посліду згодувувати коровам за 2 тижні до отелення разом з концкормами по 4-5 таблеток кайоду або напувати 5-7 л

плодової рідини, взятої від інших корів у першу стадію пологів, або зразу після народження теляти. М.І. Полянцев вважає, що створення сприятливих умов для корів сухостійного періоду, а також нетелів в останні три місяці вагітності дозволить знизити затримання посліду з 13,1% до 4,3%. Режим цей в дородовий період включає запуск корів за 55-60 днів до отелу, вільно-вигульне утримання, або щоденний активний моціон, диференційована годівля, використання кормових добавок, макро- і мікроелементів, вітамінів

Схеми профілактики :

- 1-кратне внутрішньом'язове введення 10 мл. 0,5% -го розчину селеніту натрію за 20-30 днів до отелення. Включати в щоденний раціон 6-9 міліграм кайода. Ін'єкції тетравиту або тривітаміну по 10 мл. 2-3-кратно з інтервалом 7-10 днів;

- профілакувати ацидозу і кетозу балансуванням раціонів по кислотності лужних еквівалентах, по сахарно-протеїновому і фосфорно-кальцієвому співвідношенням, використовуючи мінерально-вітамінні суміші і премікси;

- не допускати запалення плаценти своєчасною діагностикою і лікуванням інфекційних клінічних ендометритів. Не запліднювати тварин, хворих прихованими.[10]

Для збереження здоров'я тварин, нормального завершення родового процесу та наступної репродуктивної функції першочергове значення має профілактика акушерської патології, в основу якої покладено своєчасне та систематичне проведення акушерської диспансеризації корів, спрямованої на попередження патології вагітності, родів та післяродових ускладнень.[9]

2.1. Висновок з огляду літератури

Проаналізувавши наведені вище дані ми можемо зробити висновок, що дане захворювання є суттєвим так як займає значний відсоток акушерсько-гінекологічної патології корів, наслідками його є чисельні захворювання

родових шляхів, неплідність та навіть у гіршому випадку загибель тварини. Кожний з цих наслідків суттєвий і несе чисельні збитки для господарства та значний об'єм роботи для ветеринарних лікарів.

Щодо причин даного захворювання то їх можна умовно розділити на 2 групи:

- до першої відносять слабкі або надмірні перейми й потуги, сухість родових шляхів, недостатнє їх розкривання, вузькість таза, тобто всі порушення родового процесу, що залежить від організму породіллі;

- другу групу причин становлять неправильне положення, позиція, членорозміщення і передлежання плода, також виродливості та великоплідності.

Щодо методів лікування, то за часи розвитку ветеринарної медицини, тваринництва, та науки в цілому, їх було розроблено та впроваджено в практику величезна кількість. Вибір методу лікування повністю лягає на плечі ветеринарних фахівців, і залежить від їх уподобань, звичок, володіння специфічними навичками та знаннями, наявності в господарстві тих чи інших медикаментів та обладнання. Хоча більшість методів лікування є досить простими і не потребують дорогих медикаментів і обладнання, але вони не можуть гарантувати повного одужання тварини і відсутності ускладнень, які в подальшому можуть призвести до неплідності та розвитку на даному фоні інших хвороб, що також будуть потребувати лікування.

Звернувши увагу на поширеність виявлення даного захворювання в господарствах, що за даними вчених виявляють приблизно у кожної 8-10-ї новотільної корови, слід спрямувати діяльність фахівців саме на профілактику захворювання. Методи профілактики комплексні і спрямовані не лише на медикаментозний вплив на тварину, а і створення максимально сприятливих умов для перебігу тільності та родів.

Дана тема досліджується вже протягом значного часу, досягнутий значний прогрес, але ще є питання які потребують глибокого вивчення та впровадження в практичну діяльність результатів їх досліджень.

3. ВЛАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. Матеріалі і методи дослідження

Дослідження проводилися на базі дослідного господарства ВАТ «Племзавод Михайлівка», Лебединського району Сумської області.

Показники осіменіння корів, а також запліднення і вихід телят на 100 корів, та кількість абортів і мертвнонароджених телят вивчали на підставі даних звітної документації техніка штучного осіменіння і ветеринарної служби господарства, з використанням форми № 24а, річних звітів господарства і племінних карток тварин.

Вивчення причин вибраковки корів, випадків захворювання корів на гінекологічну патологію, а також показників сервіс-періоду і яловості проводили на основі журналів техніка штучного осіменіння по звіту запліднень і показників вводу первісток в основне стадо та розтелів корів, а також на підставі первинного ветеринарного обліку ветслужби господарства.

Причини і показники патологічних родів у корів вивчалися на підставі індивідуального обліку характеру перебігу родового процесу з використанням звітно-облікової документації та зооветеринарної документації.

Вивчення порівняльної ефективності методів терапії проводилось на 3 групах корів (по 5 в кожній).

Тваринам що входили до першої групи проводили мануальне відокремлення посліду через 12 годин після виведення плоду і двократно вводили внутрішньоматочні палички: 1 раз одразу після видалення посліду; 2 раз через 24 години після першого ведення.

Тваринам що входили до другої дослідної групи, ми через 6 годин після виведення плоду двократно вводили окситоцин в дозі 50 ОД. внутрішньом'язево з інтервалом у 3 години, а також одноразово вводили в порожнину матки внутрішньоматочні палички.

Тваринам що входили до третьої дослідної групи через 6 годин після виведення плоду ми вводили естрофан внутрішньом'язево у дозі 2мл. одноразово, внутрішньоматочні палички одноразово в порожнину матки, а також масаж матки триразово з інтервалом в 1 годину.

Схема лікування затримки посліду у дослідних груп тварин.

група	Кількість в групі голів	Метод відділення
1	n –5	Мануальне відокремлення посліду через 12 годин після розтєлення, введення внутрішньоматочних паличок, перший раз одразу після відокремлення посліду, а другий - через 24 години після першого
2	n –5	Через 6 годин після виведення плоду двократні внутрішньом'язеві ін'єкції окситоцину в дозі 50 ОД з інтервалом в 3 години, та одноразове введення маткових паличок
3	n –5	Через 6 годин після виведення плоду внутрішньом'язево ін'єкція естрофану в дозі 2 мл., одноразово введення маткових паличок в порожнину матки, а також триразовий масаж матки з інтервалом в 1 годин.

n – кількість тварин в групі.

Внутрішньоматочні палички з іхтіолом є супозиторіями у вигляді паличок конічної або циліндричної форми із загостреним кінцем темно-бурого кольору із запахом іхтіолу, пружної консистенції, з температурою плавлення 35 - 37°C.

Іхтіол, що входить до складу препарату, за рахунок ароматичних сполук, що містяться в ньому, і органічно пов'язаної сірки, чинить антимікробну, протипаразитарну, протизапальну, кровоспинну, місцевоанестезуючу і кератопластичну дію. Поліетиленоксидна основа також має протизапальний ефект.

Показання до застосування: Палички внутрішньоматочні з іхтіолом застосовують для лікування і профілактики запальних процесів матки у

корів, овець і кіз після надання родопомочі, кесаревому розтину, оперативного відділення посліду, при післяпологових ендометритах.

Окситоцин має стимулюючу дію на гладку мускулатуру матки, підвищує скорочувальну активність і тонус біометрія (м'язового шару матки), сприяє скороченню міоепітеліальних клітин (спеціальних секреторних клітин), що оточують альвеоли (структурно-функціональні утворення) молочних залоз (що полегшує просування молока у великі протоки і молочні синуси), володіє слабкими вазопрессиноподібними антидіуретичними властивостями (посилує зворотне всмоктування води бруньками, тобто зменшує сечовиділення). При швидкому струминному введенні послаблююче діє на гладкі м'язи судин, що призводить до тимчасової артеріальної гіпотонії (зниженню артеріального тиску) і рефлекторної тахікардії (прискореному пульсу).

Показання до застосування: індукція (стимуляція) пологів за медичними показаннями; стимуляція пологової діяльності; кесарів розтин (під час операції); атонія (втрата тону) матки і атонічні (пов'язані з втратою тону) кровотечі (для профілактики і лікування); недостатня інволюція матки (зворотний розвиток після пологів) і лохіометр (затримка післяпологових маткових виділень внаслідок зниження скорочувальної здатності матки або спазму / різкого звуження просвіту / її шийки).

Естрофан, в 1 мл. розчину міститься 0,25 міліграм клопростенола (натрієва сіль). Клопростенол - синтетичний функціональний аналог простагландину F_{2a} має специфічну лютеолітичеську дію. Його аплікація в лютеральній фазі астрального циклу викликає зникнення жовтого тіла і таким чином створює передумови для настання тічки і овуляції. Термін від введення препарату до перших ознак тічки, триває близько 48 – 60 годин. Найпридатніший час для штучного запліднення складає близько 76 годин після введення (у кобил термін наступає на 24 години пізніше). Діє специфічно лютеолітично, викликаючи загибель жовтого тіла і створюючи,

таким чином, передумови для настання полювання і овуляції через 48 – 60 год. після введення препарату.

Показання до застосування: синхронізація і виклик тічки у ялових корів, корів і кобил. Індукція опоросів свиноматок. У великої і дрібної рогатої худоби: функціональні порушення яєчників, постпартальний і постсервісний анеструс (тиха тічка, порушена періодичність циклу; ановуляційний цикл; персистуюче жовте тіло, лютеральна циста); постпуерперальні захворювання матки, ендометрити, гноїння матки; перерив нормальної і патологічної вагітності (у першій половині вагітності); комбінована терапія фолікулярних цист (з 10 днів після введення HCG або LHRH, після встановлення позитивної оваріальної відповіді). У кобил: анеструс (тиха тічка; персистуючий дієструс, ембріональні викидні, лактаційний анеструс, перерив псевдовагітності); припинення нормальної і патологічної вагітності (в першій половині вагітності). По кожній групі тварин враховували різні показники: прихід самок в охоту на протязі 30 днів і пізніше цього строку, середній строк приходу в охоту, кількість і відсоток самок з ендометритом і вагінітом, показники переугулу і запліднення, а також вартість обробки однієї тварини у кожній групі.

Об'єктом досліджень були морфофункціональні зміни статевої системи корів при застосованому лікуванні, відновлення відтворної здатності. *Метою роботи:* було вивчення порівняльної ефективності застосованих методів лікування корів із затримкою посліду.

Завдання роботи: Визначити основні показники відтворення корів у господарстві; Визначити причини втрати відтворної здатності в корів; Визначити показники і причини гінекологічної патології у корів; Вивчення показників і причин патологічних родів у корів; Провести порівняльну оцінку методів терапії корів із затриманням посліду. Проведення розрахунків економічної ефективності при застосуванні різних методів терапії корів, хворих на затримку посліду.

3.2. Характеристика умов проведення досліджень

ПАТ «Племзавод «Михайлівка» розташоване у лісостеповій зоні України на півдні Лебединського району Сумської області. Центральна садиба знаходиться в мальовничому селі Михайлівка, котре омивається водами річки Псел, на якій і побудована гідроелектростанція. Навколо річки Псел по обидві сторони розташовані хороші луки, де проводиться випасання худоби. Землі господарства представлені чорноземами. Місцевість характеризується помірно-континентальним кліматом. Літо тепле із значною кількістю опадів, зима не дуже холодна з відлигами. Середня температура району, де розташоване господарство становить $+5$ $+7^{\circ}\text{C}$. Найбільш холодними місяцями є січень і лютий, а найбільш теплими - липень і серпень.

Середня кількість опадів за рік складає 527 мм, зима характеризується перемінною погодою поряд з низькою температурою - 15 - 20°C , спостерігаються відлиги $+3$ $+5^{\circ}\text{C}$. Це приводить до створення льодяної кірки і негативно впливає на зимівку озимих. В зимовий час переважають північно-східні і північно-західні вітри. Напрямок їхній часто змінюється, що призводить до різкої зміни температури. Протяжність періоду зі стійким сніговим покривом 95-105 днів. Середня висота снігового покриву 30 см.

Відстань до районного центру 13 км. Господарство розташоване на території 1 населеного пункту.

Господарство має добре розвинену дорожню сітку з твердим покриттям. Внутрішньогосподарські дороги з твердим покриттям, що зв'язують всі виробничі підрозділи і тракторні бригади.

Свою господарську діяльність кооператив здійснює на території одного села - Михайлівка. Центральний офіс розташований селі Михайлівка. Керівник господарства Зеленський Микола Олексійович .

Господарство займається розведенням великої рогатої худоби чорно-рябої та лебединської породи та вирощуванням зернових культур. Загальна площа земельних угідь складає 4462 га, у т.ч. ріллі - 3554 га.

Кооператив має тракторну бригаду. Цієї техніки вистачає для обробки землі в забезпеченні кормами.

Територія МПФ огорожена в с. Михайлівка, на в'їзді в господарство розташований санпропускний пункт, мається в'їзний дезбар'єр - бетонна ванна на ширину в'їзних воріт, заповнена 3 %-вим розчином каустичної соди. Господарство має добротні приміщення, як табори в ліній період, так і корівники в зимовий період. В господарстві розміщена МПФ №1, в яких розміщується така кількість поголів'я.

Кількість поголів'я по рокам:

Вікові групи тварин	2010 рік	2011	2012
1. корови	278	243	236
2. нетелі	39	16	28
3. телиці парувального віку	121	154	64
4. молодняк	415	394	160
5. всього	893	807	488

Решта ВРХ розміщена на відділенні №2 (ферма молодняка). Є споруда для зберігання кормів, пункт штучного осіменіння. На території ферми знаходяться вагова, санітарна бойня, дві силосні ями, майстерня, приміщення для обслуговуючого персоналу, туалет.

МПФ обслуговують завідуючий фермою Бондарь В. П., головний ветеринарний лікар Костіков О. М., ветеринарний фельдшер Гончаренко Н. О., технік штучного осіменіння Рожко Л. М., 6 доярок, 7 телятниць, 4 скотники, 1 конюх, 5 механізаторів.

У приміщеннях тварин утримують в середньому 6-7 місяців, у зимовостійловий період, а решту часу року - в літніх таборах, на

пасовищах. Ділянка землі під тваринницькими приміщеннями суха, рівна, добре освітлюється сонцем, захищена від холодних вітрів, вільна від збудників ґрунтових інфекційних захворювань. Тваринницькі будівлі розміщені нижче від водозабірних споруд і вище від ізоляторів, гноєсховищ, місць стікання стічних вод. Приміщення сухі, світлі, теплі, зручні для відпочинку тварин та їх використання. У будівлях природна вентиляція з припливно - витяжними вентиляційними установками. Кожна вентиляційна установка має труби для припливу свіжого повітря, а також витяжні - для видалення повітря, насиченого водяною парою й шкідливими газами.

Твердий підстилковий гній із тваринницького приміщення видаляють механічними засобами подальшим транспортуванням його в гноєсховище.

В зимовий період для корів використовують прив'язне утримання. Годують та напувають ВРХ в стійлах. Стійла обладнані ланцюговою прив'яззю. Доїння корів проходить на місці утримання. Доїння корів здійснюється доїльними апаратами 2 рази на добу.

Телят до 1 року утримують групами на дерев'яній та гумовій підлозі в секціях, в яких знаходяться годівниці і поїлки. Новонароджених телят випоюють у клітках. При в ході в приміщення лежить дезінфекційний килимок, який заправляється 2-5 % розчином хлорного вапна. Також проводиться прибирання приміщення від сечі, калу, крові, гною, а також прибирання навколишньої території. Прибирання здійснюється механічним способом, використовуються мітли, віники, щітки, мило, миючі та дезінфікуючі засоби.

Пункт штучного осіменіння знаходиться в окремій будівлі.

Господарство є благополучним щодо інфекційних хвороб тварин, карантин не встановлювався. В приміщеннях за планом проводяться дезінфекція, дезінсекція та дератизація.

3.3. РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.3.1. Основні показники відтворення корів у стаді

Результати досліджень наведені в таблиці 3.3.1., чисельність корів у стаді господарства підтримується на одному рівні (350 голів) а кількість отриманих живих телят поступово збільшується з 298 в 2008 році до 301 голови у 2010 році, що становить 84 та 85 телят на 100 корів у 2010 і 2012 роках відповідно. Відсоток запліднення за досліджені роки мав тенденцію до незначного зниження і становить 79,8% у 2010 році та 78,9% у 2011-2012 роках. Також у господарстві відмічалися випадки абортів по 3 голови (0,9%) у 2010 та 2011 роках та 2 голови (0,7%) у 2012 році. Щодо ситуації з мертвонародженими телятами, то їх кількість коливається в межах 5 – 6 голів, що становить 1,4% - 1,7% на рік.

Впродовж досліджуваних років стадо постійно оновлювалось, хворі та малопродуктивні тварини поступово вибраковувались і замінювалися на молодих, і щорічно становило близько 25%

Отже, проаналізувавши основні показники відтворення корів у господарстві та порівнявши їх з даними розвинутих господарств України та Європи, ми можемо зробити висновок, що ситуація в стаді не є критичною, але простір для розвитку та вдосконалення технології утримання та методів профілактики і лікування акушерської патології є досить значним, і потребує постійної роботи.

3.3.2. Показники і причини втрати відтворної здатності у корів

Результати аналізу наведені в таблиці 3.4.2.

З даних таблиці 3.4.2. видно, що найбільш часто в господарстві причиною втрати відтворної здатності у корів є патологія родів (38 голів за 3 роки, що становить 29,2% від всієї кількості вибракуваних корів з причини

втрати відтворної здатності), другою за чисельністю причиною є вік (35 голів – 27,4%), наступною – є гінекологічна патологія (становить 19 випадків – 15,0 від всього вибракуваного поголів'я). Також зустрічалися випадки втрати відтворної здатності корів через тяжкі післяродові ускладнення та штучно спричинену неплідність (16 голів – 12,6% та 11 голів 8,1% відповідно).

На мою думку, вибраківка тварин що втрачає відтворну здатність, є найбільш доцільною, так як за рахунок цього господарство уникає збитків через недоотримання молока та телят, а також звільнення місця для молодих і більш продуктивних тварин.

3.3.3. Причини акушерської патології корів

Результати аналізу наведені в таблиці 3.4.3.

З даних таблиці 3.3.3. видно, що за 3 досліджувані роки в господарстві відмічалось 696 випадків акушерської патології, що становить 65,7% від усього поголів'я корів у господарстві. З них найбільш часто зустрічаються патології родів (358 випадків за три роки – 51,4%). За ними йдуть патології молочної залози (281 випадок – 40,3%), патології післяродового періоду (45 випадків – 6,5%) та патології вагітності (13 випадків – 1,8%). Серед гінекологічних патологій найбільш часто зустрічаються патології матки, а саме ендометрити.

Показник патології родів був досить високим протягом всіх дослідних років.

Таблиця 3.3.1. Основні показники відтворення корів у господарстві.

Роки	корів на 01.01.	Осімене		Отелились за рік		Вибуло з різних причин вагітних		Абортів		Випадки і мертвороджених		Відсоток запліднення	Отримано живих телят (всього)	Отримано телят (на 100 корів)	Кількість ялових корів за рік		Вибрано корів за рік (всього)		Введено в основне стадо первісток	
		(гол.)	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%				к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
2010	352	385	109,5	304	86,2	0	-	3	0,9	6	1,7	79,8	298	84	48	13,8	89	25,4	88	25,0
2011	351	395	112,4	305	86,9	0	-	3	0,9	5	1,4	78,9	300	85	46	13,1	95	27,1	96	27,4
2012	352	394	111,8	307	87,4	0	-	2	0,7	6	1,7	78,9	301	85	45	12,6	87	24,6	85	24,1
За 3 роки	1055	1174	111,2	916	86,8	0	-	8	0,8	17	1,6	79,0	899	85	139	13,2	271	25,7	269	25,5

Таблиця 3.3.2. Причини втрати відтворної здатності у корів.

Роки	Вибракувано корів з причини втрати відтворної здатності	В тому числі з причин											
		Вік		Анафродизія і гінекологічна патологія		Багаторазове і безрезультатне осіменіння		Патологічні роди		Тяжкі післяродові ускладнення		Штучно спрямована неплідність	
	к-сть	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
2010	48	13	27,3	7	15,1	3	7,0	14	29,4	6	12,9	4	8,3
2011	42	11	26,5	6	14,8	4	8,7	12	29,3	5	12,5	3	8,2
2012	39	11	28,3	6	15,1	3	7,3	11	28,9	5	12,5	3	7,9
За 3 роки	129	35	27,4	19	15,0	10	7,7	38	29,2	16	12,6	11	8,1

Таблиця 3.3.3. Причини акушерської патології корів.

Роки	Всього випадків акушерської патології	Акушерська патологія							
		Патологія вагітності		Патологія родів		Патологія післяродового періоду		Патологія молочної залози	
	к-сть	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
2010	232	4	1,7	115	49,4	16	6,7	98	42,2
2011	246	5	1,9	131	53,4	15	6,3	94	38,4
2012	218	4	1,8	112	51,4	14	6,4	88	40,4
За 3 роки	696	13	1,8	358	51,4	45	6,5	281	40,3

3.3.4. Показники і причини патологічних родів у корів

Результати досліджень наведені у таблиці 3.4.4. Величезна кількість витрат, засобів і часу припадає в практичній роботі ветеринарних спеціалістів на надання допомоги самкам під час родів і особливо, коли спеціалісти мають справу з патологічними родами закінчення яких прогнозувати інколи буває важко і неможливо.

Із даних таблиці видно, що в господарстві за проаналізовані 3 роки патологічні роди були зареєстровані у 358 корів із 916 які отелились, що складає 39,1 %, а це фактично третина отелених самок. Головними причинами патологічних родів в господарстві були:

– затримка посліду	27,2 % (249);
– крупноплідність	7,1 % (65);
– неправильне взаємовідношення плоду і родових шляхів	1,1 % (10);
– вузькість родових шляхів	0,9 % (8);
– багатоплідність	0,8 % (7);
– бурні родові сили	0,8 % (7);
– слабкі родові сили	0,7 % (6);
– сухі роди	0,7 % (6);

Така величезна кількість патологічних родів, пов'язаних з затриманням посліду і стала обґрунтуванням для порівняння в нашій роботі деяких методів терапії корів для його відділення з ціллю розробки і впровадження одного з найбільш ефективних методів безпосередньо в господарстві.

Таблиця 3.3.4. Причини патологічних родів у корів.

Роки	Всього отелює корів	Кількість корів з патологічними родами		В тому числі за причинами:																	
				Слабкі родові сили к-сть %		Бурні родові сили к-сть %		Вузькі родові шляхів к-сть %		Крупноплідність к-сть %		Багатоплідність к-сть %		Виродливість плодів к-сть %		Сухі роди к-сть %		Неправильне взаємовідношення плоду і родових шляхів к-сть %		Затримка посліду	
2010	304	115	37,8	2	0,8	3	0,9	3	0,9	18	5,9	2	0,7	0	-	2	0,7	3	0,9	81	26,6
2011	305	131	43,0	2	0,8	2	0,7	2	0,8	25	8,1	3	0,9	0	-	2	0,7	3	1	92	30,2
2012	307	112	36,5	2	0,7	2	0,7	3	0,9	22	7,2	2	0,7	0	-	2	0,6	4	1,3	76	24,8
За 3 роки	916	358	39,1	6	0,7	7	0,8	8	0,9	65	7,1	7	0,8	0	-	6	0,7	10	1,1	249	27,2

3.3.5. Ефективність методів лікування корів із затримкою посліду

Результати досліджень наведені в таблиці 3.4.5. із даних таблиці видно, що найбільш ефективним методом терапії затримання посліду в корів у господарстві (із порівняних нами) був метод заснований на двократному введенні ін'єкцій окситоцину в дозі 50 ОД з інтервалом в 3 години через 6 годин після виведення плода та одноразове введення маткових паличок. При цьому послід відділювався у різних тварин в межах від 8 до 10 годин. Середній строк приходу в охоту корів по цій групі становить 40 днів, з яких 20 % корів повторно прийшли в охоту після осіменіння, а 80% корів запліднилося від першого осіменіння. Витрати на обробку однієї тварини цієї групи склали 14,55 грн.

Непогані показники запліднення корів були отримані у другій групі, де 60 % корів запліднилося від першого осіменіння, коли застосовувалося через 6 годин внутрішньом'язева ін'єкція 2 мл. естрофану. Цей метод можна з успіхом рекомендувати і впроваджувати в господарстві, оскільки з економічної точки зору цей метод кращий, в порівнянні з мануальним методом застосованим в контрольній групі, хоча він і більш працезатратний і дорожчий ніж перший метод. Витрати на відокремлення посліду в однієї корови даним методом становить 18,25 грн.

Найнижчий результат був одержаний в першій групі, де застосовували мануальний метод затримання посліду.

При застосуванні даного методу у 80% корів розвинувся післяродовий ендометрит, середній строк прояву першого статевого циклу становить 63 дні та запліднилося в першу охоту лише 40% від поголів'я. Витрати на лікування однієї голови становило 15,5 грн.

Таблиця 3.3.5.

Ефективність методів лікування корів із затримкою посліду

Група	К-ть корів	Схема лікування	Час відокремлення посліду		Розвиток післяродових ендометритів		Середній строк прояву 1-го статевого циклу по групі		Запліднення від осіменіння в 1-у охоту		Витрати на відокремлення посліду в однієї корови
			Год.	К-сть	%	доба	К-сть	%	Грн.		
I контроль)	5	Мануальне (оперативне) відокремлення посліду через 12 годин після виведення плоду, введення внутрішньоматочних паличок, перший раз одразу після відокремлення посліду, а другий - через 24 години після першого	13	4	80	63	2	40	15,5		
II (дослідна)	5	Через 6 годин після виведення плоду двократні внутрішньом'язеві ін'єкції окситоцину в дозі 50 ОД з інтервалом в 3 години, та одноразове введення маткових паличок	9	1	20	40	4	80	14,55		
III(дослідна)	5	Через 6 годин після виведення плоду внутрішньом'язева ін'єкція естрофану в дозі 2 мл., одноразове введення маткових паличок в порожнину матки, а також триразовий масаж матки з інтервалом в 1 годин.	9	2	40	50	3	60	18,25		

3.3.6. Розрахунок економічної ефективності проведених досліджень

Економічна ефективність - головний критерій оцінки перспективності різних ветеринарних заходів, у тому числі й при лікуванні корів з затримкою посліду. Економічні збитки, які наносяться безпліддям корів складаються з наступних факторів:

- недоотримання молока;
- недоотримання телят (приплоду);

1. Економічний збиток від недоотримання молока (Z_1) визначається за формулою:

$$Z_1 = M * (V_z - V_{xv}) * T * C, \text{ де}$$

M – кількість захворілих тварин, гол.;

V_z, V_{xv} - середньодобовий надій молока здорових і хворих корів, кг;

T – середня тривалість хвороби, днів;

C – закупівельна ціна за кг молока 1 гатунку базисної жирності, грн.

$$1) Z_1 = 5 * (15 - 12) * 9 * 2,50 = 337,50 \text{ грн.}$$

$$2) Z_1 = 5 * (15 - 12) * 7 * 2,50 = 262,50 \text{ грн.}$$

$$3) Z_1 = 5 * (15 - 12) * 8 * 2,50 = 300,00 \text{ грн.}$$

2. Економічний збиток від недоотримання приплоду внаслідок перехворювання маток визначається за формулою:

$$Z_2 = M * (T_{xv} - T_z) / (T_v + T_z) * K_n * V_p, \text{ де}$$

M – число хворих тварин;

T_{xv}, T_z – середня тривалість періоду від отелення до запліднення перехворілих і здорових корів, днів;

K_n – коефіцієнт народжуваності (дорівнює 1);

T_v – середня тривалість вагітності у корів, днів;

V_p – вартість голови приплоду (теляти), грн.

Вартість теляти при народженні визначається за формулою:

$$V_t = 3,61 * C, \text{ де}$$

3,61 - кількість молока, яку можна одержати за рахунок кормів, що витрачається на утворення приплоду однієї корови молочних порід, ц;
Ц - ціна одиниці продукції, грн.

$$B_T = 3,61 * 250 = 902,5 \text{ грн.}$$

$$1) Z_2 = 5 * (48 - 30) / (285 + 30) * 1 * 902,5 = 257,86 \text{ грн.}$$

$$2) Z_2 = 5 * (39 - 30) / (285 + 30) * 1 * 902,5 = 128,92 \text{ грн.}$$

$$3) Z_2 = 5 * (47 - 30) / (285 + 30) * 1 * 902,5 = 243,53 \text{ грн.}$$

3. Загальна сума економічного збитку, визначається як сума всіх видів збитку: $Z = Z_1 + Z_2$

$$1) Z = 337,5 + 257,86 = 595,36 \text{ грн.}$$

$$2) Z = 262,5 + 128,92 = 391,42 \text{ грн.}$$

$$3) Z = 300,0 + 243,53 = 543,53 \text{ грн.}$$

4. Витрати на лікування по групам

1) маточні палички 1 шт. - 2,30 грн. $2,30 * 5 = 11,50$ (на 1 гол.), $11,5 * 5 \text{ гол.} = 57,5 \text{ грн.};$

гумові рукавички для введення препарату = 4,5 грн, (на 1 гол – 0,90 грн.)

$$\text{Всього: } 140 + 4,5 = \underline{62,00 \text{ грн}}$$

$$\text{В тому числі на 1 гол всього: } 28 + 0,9 = 12,4 \text{ грн.}$$

$$2) \text{ окситоцин – 10 мл. } 5 \text{ гол} * 6,00 = 30,0 \text{ грн.};$$

Маточні палички з іхтіолом: $5 * 9,6 = 48,0 \text{ грн}$

$$\text{Всього: } 30,0 + 48,0 = \underline{78,0 \text{ грн.}}$$

В тому числі на 1 гол: $6,0 + 9,6 = 15,6 \text{ грн}$

$$3) \text{ Естрофан 2мл. на 5 голів} = 18,0 \text{ грн}$$

$$\text{Вагінальні палички на 5 гол} = \underline{4,5 \text{ грн}} \text{ на 1 гол - } 4,5 / 5 = 0,90$$

$$\text{Всього : } 9,0 + 4,5 = \underline{22,5 \text{ грн.}}$$

В тому числі на 1 гол: $3,60 + 0,9 = 4,50 \text{ грн.}$

5. Економічний ефект в порівнянні з контрольною групою

$$E_2 = (Z_1 + B_1) - (Z_2 + B_2),$$

$$E_3 = (Z_1 + B_1) - (Z_3 + B_3), \text{ де}$$

Z_1, Z_2, Z_3 – загальна сума економічного збитку 1, 2, 3-ї груп

B_1, B_2, B_3 – витрати на ветеринарні заходи 1, 2, 3-ї груп

$$E_2 = (595,36 + 62,0) - (391,42 + 78,0) = 187,96 \text{ грн,}$$

$$E_3 = (595,36 + 62,0) - (543,53 + 22,5) = 100,33 \text{ грн,}$$

Таблиця 3.4.6.

Економічна ефективність застосування різних методів терапії корів при затримці посліду

Показники	Один. виміру	групи тварин		
		контрольна	I дослідна	II дослідна
Кількість корів в групі	гол.	5	5	5
Збитки від недоотрим. молока	грн.	337,5	262,5	300,0
Збитки від недоотрим. приплоду	грн.	257,86	128,92	243,53
Всього	грн.	595,36	391,42	543,53
Всього на 1 гол.	грн.	119,07	78,28	108,7
Витрати на лікування	грн.	144,5	78,0	22,5
Економічний ефект в порівнянні з контрольною	грн..	---	187,96	100,33

З даних таблиці 3.4.6. видно, що найбільш економічно ефективним методом терапії затримки посліду в корів господарства (в порівнянні з іншими застосованими методами), був метод із застосуванням ін'єкцій окситоцину та маточних паличок з іхтіолом. Збитки від недоотримання

молока склали 262,5, збитки від недоотримання приплоду 128,92 грн., а витрати на лікування – 78,0 грн.

Найменшою загальною сумою збитку виявилася при застосуванні ін'єкцій окситоцину та маточних паличок з іхтіолом і складала 391,42 грн., В порівнянні з базовою ця сума менша на 203,94 грн., а в порівнянні з 2 – ю дослідною на 152,11 грн.

Дещо гірший результат був отриманий нами в другій дослідній. Загальна сума збитку по цій групі складала 543,53 грн., але в порівнянні з контрольною групою, ця сума менша на 51,83 грн.

Витрати на лікування тварин контрольної групи склали 62,0 грн, 1-ї дослідної 78,0 грн, 2-ї дослідної - 22,5 грн. Витрати на лікування однієї тварини контрольної групи складає 12,4 грн., 1-ї дослідної – 15,6 грн., 2-ї дослідної -4,50 грн.

Таким чином ми бачимо, що найменші збитки склали при лікуванні тварин із застосуванням ін'єкцій окситоцину та маточних паличок з іхтіолом. (тобто в 1-й дослідній групі). І хоча витрати на лікування даної групи склали більшу суму, ніж у інших групах, але це лікування виявилось найбільш ефективним. В 1-й групі тварини швидше одужали. У тварин в даній групі строки прояву статевого циклу, в порівнянні з іншими групами, був найкоротший, в середньому 39 днів, коли в контрольній групі він становив 48 днів, а в другій дослідній 47 днів. І не довелося використовувати антибіотики, які негативно впливають на організм.

3.3.7. ОБГОВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Однією з основних проблем відтворення стада великої рогатої худоби є гінекологічні хвороби. Низький рівень заплідненості корів є наслідком патології яєчників, що в свою чергу, є причиною збільшення розмірів неплідності.

До основних екзогенних несприятливих факторів більшість дослідників відносять порушення технології утримання тварин, неповноцінну годівлю, недостатню інсоляцію, відсутність моціону і контакту із самцем.

Недоліки в роботі зооветеринарної служби господарства призводять до порушення обміну речовин і механізму регуляції відтворної функції. Це і є причиною виникнення масових акушерських хвороб.

Наслідком порушення умов годівлі і утримання було виникнення у корів акушерської патології з клінічними ознаками затримки посліду.

Аналізуючи дані літератури, зібрані статистичні дані і особисті спостереження дають змогу зробити висновок, що затримка посліду у корів є досить розповсюдженою серед акушерсько-гінекологічних хвороб і при відсутності відповідних профілактичних і лікувальних дій нерідко являються причиною розвитку гострих і хронічних ендометритів та інших ускладнень, що призводять до безпліддя.

Безпосередніми причинами затримки посліду можуть бути: ослаблення скорочувальної функції матки, підвищений тургор тканин крипт карункулів з котиледонами в результаті виникнувши в них запальних процесів (плацентитів). Рідше причиною являється ущемлення посліду в матці при її перегибах, інвагінації або титанічному скороченні.

Передують затримці посліду такі фактори, як неповноцінна годівля тварин, особливо нестача в раціоні вітамінів (А, D, E ТА інші), мінеральних речовин або нестача протеїну, несприятливі умови утримання, відсутність активного моціону, надмірна експлуатація. Також встановлена залежність

виникнення затримки посліду від вгодованості корів, віку, сезону року та молочної продуктивності.

Затримка посліду вимагає невідкладного лікарського втручання.

Отже, результати проведення досліджень показали доцільність удосконалення існуючих та пошуків нових консервативних методів лікування корів при затриманні посліду, що полегшить роботу ветеринарних спеціалістів і сприятиме швидкому відновленню відтворної здатності корів.

Протягом 2012 року затримання посліду діагностували у 76 корів.

Найбільш ефективнішим виявилось лікування у другій групі корів з використанням ін'єкцій окситоцину та маточних паличок з іхтіолом. В даній групі тварини швидше одужували, а строки прояву статевого циклу, в порівнянні з іншими групами, були найкоротшими, в середньому 40 днів, коли в контрольній групі він становив 63 дні, а в третій групі - 50 днів.

Також було ефективним лікування 3-ї групи корів, яким, після отелення ввели 2 мл. естрофану та одноразово маточні палички, також даним тваринам проводили масаж матки три рази з інтервалом в годину. Витрати на лікування становили менше, ніж у контрольній групі.

Загалом лікування в дослідних групах виявилось ефективнішим, ніж у контрольній.

4. ОХОРОНА ПРАЦІ

Охорона праці - система правових, соціально-економічних, технічних, санітарно-гігієнічних, організаційних і лікувально-профілактичних засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та працеспроможності людини в процесі трудової діяльності .

Основні положення по охороні праці в нашій країні закріплені в Конституції України, Законі України «Про охорону праці», Кодексі Законів Праці, а також іншими законодавчими актами [1].

У сучасних умовах, коли виробництво продукції тваринництва здійснюється на промисловій основі, проходить масове введення на фермах засобів механізації і автоматизації виробничих процесів, охорона праці є обов'язковим і важливим елементом в організації виробництва [2, 3].

Особливо велика відповідальність за стан охорони праці і накладається на керівників агрофірм, де зосереджена велика кількість худоби, техніки і механізмів.

Для догляду тварин, за кожною виробничою групою закріплені постійні працівники, які навчені безпечним прийомом утримання, годівлі і догляду за тваринами.

На молочноплемінній фермі проводяться наступні види інструктажів: вступний, первинний, повторний, позаплановий, цільовий [4, 5].

Рівень механізації праці характеризується наступними показниками: роздача кормів - 82 %, гноєочищення - 100 %, водопойні - 100 %. Кількість механізаторів, обслуговуючи молочноплемінні ферми - 5 чоловік, із них трактористів-машиністів - 3 чоловік, слюсарів по обслуговуванню технологічного обладнання - 1 чоловік, слюсарів по гноєочищенню 1 чоловік, на молочноплемінній фермі працює 6 доярок.

У приміщенні молочноплемінної ферми в менш належному стані знаходиться вентиляційна система.

На молочноплемінній фермі велику увагу необхідно зосередити на протипожежних заходах, незважаючи на те, що ззовні на видному місці і встановлений спеціальний пожежний щит, де розташовані первинні засоби пожежогасіння. Але їх замало.

Більшість пожеж проходить через халатність, необережність працівників поводження з вогнем.

Розповсюдження пожеж сприяють засміченість території ферм сіном, підстилкою, гноєм, брудом.

Для попередження і успішної боротьби з пожежами працівників тваринництва повинні знати причини їх виникнення, виконувати правила пожежної безпеки, а також навчитися поводитися з засобами гасіння пожежі. На молочно племінній фермі відповідальність за організацію охорони праці та протипожежну безпеку покладається на завідуючого фермою.

Дивлячись на проведену роботу, невиробничі втрати робочого часу не мають місце в господарстві, що пов'язані з нещасними випадками, про що свідчать дані таблиці 4.1.

Таблиця 4.1.

Показники стану охорони праці у ПАТ «Племзавод «Михайлівка» в 2010-2012 роки

Назва показників	Од. виміру	2010	2011	2012
Середня облікова кількість працюючих	чол.	74	70	69
Кількість нещасних випадків	вип.	-	-	-
в т.ч. з летальним наслідком	вип.	-	-	-
Кількість днів непрацездатності	днів	-	-	-
Матеріальні наслідки від нещасних випадків	грн.	-	-	-
Показник частоти травматизму		-	-	-
Показник важкості травматизму		-	-	-
Показник витрати робочого часу		-	-	-
Асигновано коштів на охорону праці	грн.	2000	1500	1300
Використано коштів	грн.	1700	1200	1150

В комплекс робіт, які забезпечать безпеку працюючих при затримці посліду у корів, значення повинні мати наступні заходи:

1) Вимоги до робочого персоналу:

- до виробничих процесів утримання великої рогатої худоби допускати осіб не молодших 18 років;
- вагітних жінок до догляду за тваринами не допускати;
- працівники тваринницьких ферм перед вступом на роботу повинні обов'язково пройти медичну комісію, яка потім періодично повторюється;
- всі працівники повинні бути навчені та атестовані згідно з вимогами техніки безпеки;

2) Вимоги до технологічного процесу:

- всі санітарно-гігієнічні приміщення необхідно щодня прибирати, промивати, регулярно провітрювати. Періодично, не менше одного разу на тиждень, проводити в них дезінфекцію;
- при проведенні акушерсько-гінекологічних досліджень (ректальне дослідження), необхідно дотримуватися правил техніки безпеки: фіксація тварини з допомогою помічника, або в станку;
- проводити акушерсько-гінекологічні дослідження тільки в спец-одязі: халат, гумові чоботи, акушерська рукавиця;
- для профілактики інфекційних хвороб (бруцельоз, лейкоз) необхідно щорічно досліджувати кров тварин.

3) Вимоги до обладнання:

- тримати обладнання завжди в чистоті;
- перед використанням обладнання продезінфікувати його;
- використовувати спеціальні станки для фіксації тварин під час роботи, щоб уникнути травм тварини і робочого персоналу.

Впровадження запропонованих заходів дозволить поліпшити умови праці і не допустити нещасних випадків та захворювань на виробництві [6,7,8].

Проведемо логічне моделювання небезпек при роботі з хворими тваринами на субінволюцію матки в умовах ПАТ «Племзавод «Михайлівка».

Таблиця 4.2.

Структурно-логічна схема небезпек при затримці посліду корів

№	Найменування технічн. процес.	Небезпечна умова	Небезпечна дія	Небезпечна ситуація	Наслідки	Пропозиції
1	Клінічне обстеження тварин	1) відсутність ЗІЗ; 2) погана фіксація тварини; 3) несправність фіксувальних інструментів 4) норувистий характер тварини	Фіксація бварини без помічника та здійснення огляду тварини	Нанесення твариною ударів, різкі рухи та падіння тварини, вплив шкідливих мікроорганізмів на людину	Рани, садна, забої травмування, смертельні наслідки, зараження інфекц. хворобами	Розробити інструкцію та провести інструктаж по тех. безп. при роботі з твар. фіксація тварини, забезпечення ЗІЗ та засобами фіксації
2	Фіксац. хворих тварин	1) відсутність ЗІЗ; 2) відсутність фіксувальних станків, інструментів або їх несправність	Фіксація тварин без помічника та фіксувальних інструментів	Падіння, різкі рухи тварини та нанесення нею ударів	Травмування, рани, зсадини, ушиби, переломи, вивихи, смертельні наслідки	Застосування справних фіксувальних станків та інструментів, фіксування тварин з допомогою помічника
3	Введення (ін'єкції) препаратів	1) відсутність ЗІЗ; 2) несправність шприців; 3) недотримання правил роботи зі шприцом та голками	Внутрішньовенні та внутрішньом'язеві ін'єкції	Попадання сильно діючих та гормональних препаратів на слизові оболонки очей, носа, ротової порожнини, пошкодження голкою власної шкіри	Опіки слизових оболонок, розлади гормонального стану організму, травмування шкіри	Застосування ЗІЗ. Дотримання техніки безпеки при роботі зі шприцями, голками, сильнодіючими та гормональними препаратами

4	Ректальний масаж матки	1)відсутність ЗІЗ; 2)недотримання правил техніки безпеки приректальному масажі матки; 3)наявність ран на руках оператора	Ректальний масаж матки без належної фіксації тварини	Падіння або різкі рухи тварини, та нанесення нею ударів	Травми, рани, вивихи, переломи, зараження інфекційними хворобами	Застосування ЗІЗ, дотримання правил техніки безпеки, робота в спецодязі (тоненьких але міцних поліетиленових рукавичках, гумових чоботах і фартуху)
5	Дезінфекція робочого місця та спецодягу	1)відсутність ЗІЗ; 2)недотримання правил техніки безпеки при проведенні дезінфекції	Дезінфекція без дотримання правил техніки безпеки	Попадання дезінфективів (особливо сильно діючих) на шкіру та слизові оболонки очей, носа, рота	Опіки шкіри та слизових оболонок, розлади травлення, отруєння організму	Застосування ЗІЗ, дотримання правил техніки безпеки при роботі з дезінфектантами, робота в спецодязі

Висновки та пропозиції:

1. Стан охорони праці в господарстві - знаходиться на задовільному рівні.
2. Посилити контроль за дотриманням працівниками правил безпеки при роботі з тваринами і обладнанням.
3. Посилити контроль за проведенням і навчанням інструктажів з охорони праці.
4. Облаштувати стенд з охорони праці.
5. Забезпечити працівників спецодягом, спецвзуттям, знезаражуючими, знешкоджуючими засобами.
6. Забезпечити приміщення фіксувальними станками та засобами фіксації тварин (палицями-водидами, мотузками, тощо).
7. Покращити умови для відпочинку працівників, відповідно зробивши ремонт санітарно-побутових приміщень (туалетних кімнат, душових, роздягалень).

8. Перевірити електрообладнання на заземленість.
9. Посилити контроль за проходженням медичних оглядів працівників.
10. Регулярно проводити знезараження приміщень, налагодити системи вентиляції.
11. Надавати ветеринарну допомогу тваринам, особливо при родах та післяродових захворюваннях слід в гумових рукавичках.

Запропоновані заходи зменшать ризики та виникнення нещасних випадків та професійних захворювань працівників тваринництва.

У переліку заходів по попередженню нещасних випадків на молочнотоварній фермі передбачено додаткове огороження вантажопідйомного обладнання, сигналізація, огороження ям, траншей, колодязів. В переліку заходів по загальному покращенню умов праці введено: обладнані кутки безпеки, придбана необхідна література для організації навчання спеціалістів і працівників, проведення лекцій і бесід.

У комплекс робіт, які забезпечують безпеку працюючих при затримці посліду корів, значення повинні мати наступні заходи:

- до виробничих процесів утримання великої рогатої худоби допускають осіб не молодших 18 років;
- вагітних жінок до догляду за тваринами не допускають;
- працівники тваринницьких ферм перед вступом на роботу обов'язково проходять медичну комісію, яка потім періодично повторюється;
- всі працівники повинні бути навчені та атестовані згідно з вимогами техніки безпеки;
- всі санітарно гігієнічні приміщення необхідно щодня прибирати, промивати, регулярно провітрювати. Періодично, але не раніше одного разу на тиждень в них про водять дезінфекцію;
- при проведенні акушерсько-гінекологічних досліджень (ректальне дослідження), необхідно дотримуватися правил техніки безпеки: фіксація тварини за допомогою помічника, або в станку;

- проводити акушерсько-гінекологічні дослідження тільки в спецодязі: халат, гумові чоботи, акушерська рукавиця;
- для профілактики інфекційних хвороб (бруцельоз, лейкоз) необхідно щорічно досліджувати кров.

Впровадження запропонованих заходів дозволить поліпшити умови праці і не допустити нещасних випадків та захворювань на виробництві.

5. ЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ВЕТЕРИНАРНИХ ЗАХОДІВ

Сільськогосподарське виробництво, як ніяке інше, знаходиться в тісному зв'язку з умовами зовнішнього середовища, наявністю і можливістю експлуатації природних ресурсів - землі, прісної води, лісів, рослинного і тваринного світу. Питання господарського використання природних ресурсів нашої країни стало міжнародною справою. Для успішного вирішення якої необхідно знати кожному, як віддзеркалюється виробнича діяльність на зовнішньому середовищі. Щоб оберігати природу в усій її красі і величі для нинішнього і прийдешніх поколінь необхідно, передусім, економно використовувати дари природи, не завдаючи їй шкоди.

У останні роки раціональне використання природних ресурсів стало предметом особливої уваги на Україні. В зв'язку з цим в Україні прийнятий ряд законів, що регулюють відносини між суспільством і навколишнім середовищем.

Основні законодавчі акти, що регулюють ці процеси, представлені в Україні наступними документами:

- Закон України «Про ветеринарну медицину» (офіційне видання), Київ, 1997 р.
- Закон України «Про охорону навколишнього середовища». Затверджений Постановою Верховної Ради України від 18.12.95.
- Закон України «Про охорону атмосферного повітря», Київ, 1992 р.
- Закон України «Про тваринний світ». Затверджений Постановою Верховної Ради України.
- Земельний Кодекс України. Затверджений Постановою Верховної Ради України від 18. 12. 90.
- Водний Кодекс України. Затверджений Постановою Верховної Ради України від 6.07.95.

Екологічна експертиза проводилася по господарству ПАТ «Племзавод «Михайлівка» Лебединського району Сумської області.

Господарство ПАТ «Племзавод «Михайлівка» споруджене відповідно до норм і правил, що вимагаються при будівництві подібних об'єктів, розташоване в 12 км від м. Лебедин, а територія ферми винесена за межі населеного пункту на 100 м. До ферми побудована дорога з твердим покриттям. Територія ферми огорожена бетонним парканом, є дезбар'єр, санпропускник. На території господарства посаджена велика кількість дерев. Древа виконують ізолюючу і фільтруючу функції.

Ділянка землі під тваринницькими приміщеннями суха, рівна, добре освітлюється сонцем, захищена від холодних вітрів, вільна від збудників ґрунтових інфекційних захворювань. Тваринницькі будівлі розміщені нижче від водозабірних споруд і вище від ізоляторів, гноєсховищ, місць стікання стічних вод.

Нахил підлоги стійл і станків для корів становить 1 см, це забезпечує стікання рідини в лотки.

У зимовий період корів утримують на прив'язі. Годують та напувають ВРХ в стійлах. Роздача кормів виконується вручну. Доїння корів проходить на місці утримання. Телят до 1 року утримують групами на глибокій підстилці в секціях, в яких знаходяться годівниці і поїлки. Новонароджених телят виховують у клітках. В тваринницькому приміщенні господарства обладнані родильні відділення для отелення корів і нетелів. Жива маса телят у 6-місячному віці 180-240 кг. Корівники обладнані машинним доїнням. В господарстві дотримуються санітарно-гігієнічні умови утримання тварин та регулярно проводиться планова дезінфекція та побілка тваринницьких приміщень.

У будівлях природна вентиляція з припливно - витяжними вентиляційними установками. Кожна вентиляційна установка має труби для припливу свіжого повітря, а також витяжки - для видалення повітря, насиченого водяною парою й шкідливими газами. Але, на жаль, вентиляційна система в менш належному стані.

Якщо говорити про відношення в господарстві до атмосферних ресурсів, то слід сказати, що в тваринницьких приміщеннях робота вентиляції не повністю відповідає вимогам. Тому в атмосфері тваринницьких приміщень накопичуються такі шкідливі гази як аміак, вуглекислий газ, при роботі механізмів чадний газ, а при розкладанні біосубстратів - сірководень. Слід також сказати, що в вентиляційних системах відсутні будь-які фільтри і вище зазначені шкідливі гази викидаються в атмосферу, забруднюючи її.

Вода у виробничі приміщення господарства подається централізовано, через споруджену для цієї цілі башту. Вода для напування тварин подається через водопровід на автопоїлки. Для інших технологічних процесів (обприскування полів, дезінфекції приміщень та території ферми) воду набирають у цистерни безпосередньо біля башти.

Найбільш часто в господарстві для дезінфекції використовується хлорне вапно. Хлорне вапно зберігається в приміщенні, яке замикається, на підлозі. Під дезінфектант підкладено клейонку. Але в періоди дощів в дане приміщення потрапляє незначна кількість води, спостерігається сирість стін та підлоги. Використовують цей дезінфектант для побілки стін, підлоги та годівниць у виробничих приміщеннях. Також в господарстві для дезінфекції тваринницьких приміщень використовують лужний розчин формаліну, що містить 5 % формальдегіду і 1 % їдкого натру; 5 %-й розчин хлораміну, 2,5 %-й розчин формаліну. Профілактична дезінфекція тваринницьких приміщень проводиться на початку та в кінці пасовищного періоду, коли тварини на пасовищі і приміщення порожні. Тварин впускають в приміщення після його провітрювання.

Біологічні препарати зберігають в спеціально відведеній для цього кімнаті в режимах, що відповідають вимогам інструкцій з використання і зберігання біопрепаратів. Залишки біопрепаратів (вакцин, сироваток), що залишились після виконання ветеринарних заходів в господарстві,

зnezаражують методом кип'ятіння протягом 30 хв, про що складається відповідний акт і, потім, відправляють їх в біотермічну яму.

Прибирання гною в усіх тваринницьких приміщеннях здійснюється за допомогою скребкового навозотранспортеру. Після очищення ферм гній вивозиться в гноєсховище, де і зберігається до необхідності його використання. Гноєсховище в господарстві знаходиться на відстані 700 м від виробничих приміщень, що відповідає санітарно-гігієнічним нормам. Гній зnezаражується біотермічним методом, тобто гній складають в бурти 5 м шириною та 2 м висотою і витримують в такому стані якийсь час. Гноєсховище не огорожене, під'їзні дороги ґрунтові, що утруднює завезення гноївки, її вивезення на поля та формування бурт.

Стічні води зnezаражуються хімічним методом. Для цього використовують свіже гашене вапно з активністю хлору не нижче 2,5 % з розрахунку 3 кг на 1 м³.

На відстані 300 м від ферми розміщена санітарна бойня, яка обгороджена бетонним парканом. Санітарна бойня містить відповідні холодильні установки.

Трупи загиблих тварин вчасно вивозять з приміщень на скотомогильник, де й проводять розтин на спеціально зацементованій площадці (крім випадків, коли розтин забороняється Ветеринарним Законодавством). Доставку трупів на місце розтину виконує вантажний автомобіль по наряду, який не облаштований для таких цілей. Після відправки трупа даний автомобіль очищують і зnezаражують хлорним вапном або 2,5 %-м розчином формаліну. Скотомогильник обкопаний ровом, але не огорожений забором, тому до нього мають доступ хижі звірі.

ВИСНОВКИ :

Підводячи підсумок вищенаведеним фактам слід зробити такі висновки:

1. В неналежному стані знаходиться гноєсховище.
2. Не повністю виконуються вимоги щодо біотермічного зnezараження

гною.

3. Не в повній мірі видержані правила щодо утримання скотомогильника (не огорожений). Неправильно проводиться доставка трупів до нього.

4. Зберігання хлорного вапна проводиться з порушенням екологічних норм.

5. Порушуються правила використання води для обприскування полів та дезінфекції приміщень і території ферми. Недопустимо набирати воду для таких цілей безпосередньо біля башти, оскільки залишки пестицидів та дезінфектантів можуть потрапити в ґрунт та воду території тваринницької ферми.

6. Мікроклімат тваринницьких приміщень не відповідає нормам. Не в повній мірі знезаражуються викиди в атмосферу шкідливих газів від виробничих приміщень.

ПРОПОЗИЦІЇ :

- Обгородити гноєсховище господарства, звернути увагу на налаштування під'їзних доріг до гноєсховища.

- Гній із гноєсховища вивозити та використовувати як добриво для полів можна лише через півроку, оскільки гній, що використовується раніше може містити в собі збудників небезпечних хвороб тварин та людини, шкідливі речовини, які при цьому розповсюджуються на значні території.

- Скотомогильник необхідно обгородити парканом, висотою 2 м. Організувати замикання огороженої території. Перед в'їздом на дану територію необхідно повісити табличку з інформацією про даний об'єкт. Для вивозу трупів тварин до скотомогильника використовувати лише одну машину, а якщо це неможливо, то після кожного такого випадку машину слід дезінфікувати. Перед вивозом трупів тварин, необхідно забезпечити

герметичність кузова машини, щоб витіки трупу не забруднювали ґрунти (дорогу) та інші об'єкти навколишнього середовища по шляху слідування.

- Необхідно поліпшити умови зберігання дезінфектантів, зокрема хлорного вапна. Потрібно спорудити чи пристосувати приміщення для цієї цілі, яке повинно бути: сухим, темним, замикатись на замок, що дасть можливість контролювати використання дезінфектанту та обмежити його вплив на навколишнє середовище.

- Для набирання води на використання її в цілях оброблення полів пестицидами (гербіцидами, інсектицидами та ін.), а також - дезінфекції, необхідно провести водопровід на спеціально обладнану для цього площадку, де можна було б провести знезараження даних шкідливих речовин.

- Поліпшити мікроклімат в тваринницьких приміщеннях, зокрема налагодити роботу вентиляції. Для цього необхідно в усіх тваринницьких приміщеннях збільшити кількість притяжних вентиляційних колодязів. А для зниження викидів шкідливих газів з приміщень в атмосферу - вмонтувати у витяжних вентиляційних ходах найпростіші фільтри.

6. ВИСНОВКИ

В роботі наведені результати досліджень за патології третьої стадії родів корів. Встановлені основні показники відтворення корів у господарстві, показники і причини втрати відтворної здатності корів, показники і причини акушерської патології, показники і причини патологічних родів та методи терапії корів при затримці посліду

1. Патологія родів у корів склала 112 випадків у 2012 році, із них 76 випадків - це затримка посліду, що становить 67,8% від загальної кількості випадків патології родів і 27,2% від кількості всіх отелившихся корів.

2. Показник запліднення корів за 3 роки в господарстві становив 79,0 %, з коливаннями від 79,8 % в 2008 році та 78,9 % в 2012 році.

3. Показник виходу телят на 100 корів в господарстві за проаналізований період знаходиться в межах 83-91.

4. Основними причинами втрати відтворної здатності корів є: вік, патологічні роли, гінекологічні патології, тяжкі післяродові ускладнення та штучно спрямована неплідність.

5. Найкраща терапевтична ефективність при затриманні посліду корів була досягнута при застосуванні через 6 годин після виведення плода двократного внутрішньом'язевого введення ін'єкції окситоцину з одноразовим введенням маточних паличок.

6. Найкращий економічний ефект був досягнутий у другій групі та становив 476.96 грн., і в третій – 247,2 грн.

7. ПРОПОЗИЦІЇ ВИРОБНИЦТВУ

1. З метою своєчасного виявлення та профілактики акушерської патології у корів, доцільно систематично проводити акушерську диспансеризацію тварин в господарстві.

2. Для лікування тварин із затримкою посліду застосовувати через 6 годин після виведення плоду двократне внутрішньом'язеве введення окситоцину в дозі 50 ОД з інтервалом 3 години, та одноразове введення маточних паличок. Якщо послід не відокремився за 9 годин, то проводити його оперативне видалення.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про охорону праці» від 21.11.2002 р. №22-9-ІУ. Ж. «Охорона праці» № 1, 2003 р.
2. Кодекс Законів про працю.
3. Типове положення про порядок проведення навчання з питань охорони праці (затверджено наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01. 2005р., № 15).
4. Закон України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності від 23. 09. 1999 р., №1105-ХІУ.
5. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві (затверджено постановою Кабінету міністрів України від 25 серпня 2004 року № 1112)
6. Типове положення про службу охорони праці (від 15.11.2004р. № 225.
7. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., «Основи охорони праці» - Київ «Каравель» 2008
8. Зайцев В.П., Свердлов М.С. «Охрана труда в животноводстве» - Москва ВО «Агропромиздат» 1989
9. Жидецький В.В. Основи охорони праці. Львів, «Афіша» 2001р.
10. Банников А.Г., Рустамов А.Г. «Охрана природы», М.: Колос., 1977г.
11. Воскобойник В.Ф. Эффективный метод лечения коров с послеродовым эндометритом //Ветеринария. – 1991. - №5. – С.45-46.
12. Гончаров В.П., Карпов В.А. «Профилактика и лечение гинекологических заболеваний коров». – М.: Росагропромиздат, 1991. – С.173-177.
13. Заянчковский И.Ф. Задержание послета и послеродовые заболевания у коров. –М.: Колос, 1964. –384 с.

14. Завірюха В.І., Куртяк Б.М. «Патологія органів розмноження та стимуляції продуктивності корів». – Львів: ТеРус, 1999. – 148 с.
15. Калиновський Г.М. Материнська плацента і затримання посліду у корів. – Житомир, 1999. – 67 с.
16. Кленов В.И. «Лечение коров при задержании последа» //Ветеринария. – 1982. - №10. – С.49-50.
17. Карташов І.І. «Ветеринарне акушерство, гінекологія і штучне осіменіння сільськогосподарських тварин - практикум», Київ - Головне видавництво видавничого об'єднання «Вища школа» 1985
18. Препарат для профілактики захворювань репродуктивних органів запального характеру у тварин / Ушкалов В. О., Калашніков В. О., Решетниченко О. П., Бойко І. М. // Забезпечення ветеринарно-санітарного благополуччя тваринництва, якості і безпеки продукції : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 27–29 жовтня 2004 р.). – Одеса, 2004. – Ч. II. – С. 56–59.
19. Харута Г.Г. Нові методи діагностики і профілактики післяродових хвороб і неплідності у корів / Г.Г. Харута, О.М. Недвига // Аграрні вісті. – 2002. – № 3. – С. 13–14.
20. Зверева Г.В. Акушерська та гінекологічна диспансеризація у системі профілактики неплідності та маститів у корів / Г.В. Зверева, С.П. Хомин, В.І. Тирановець, В.М. Олесків // наук. вісник аграрного університету, – К.: НАУ. – Вип..22. – С. 21-33.
21. Зверева Г.В. Рекомендації з профілактики неплідності худоби / Г.В. Зверева, В.А. Яблонський, М.В. Косенко, С.П. Хомин. – К.: Науковий світ, 2001. – 18 с.
22. Петров А.М. Лечение коров, больных хроническим гнойно-катаральным эндометритом и кистой яичника / А.М. Петров, Ш.Р. Мирзахметов // Актуальные проблемы болезней органов размножения и молочной железы у животных. – 2005. – С. 139-145.

23. Любецкий В.Й. Післяродовий ендометрит у корів (клініко-експериментальні дані): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора вет. наук : спец. 16.00.07 «ветеринарне акушерство» / В.Й. Любецкий. – Київ, 1998. – 29 с.
24. Терешенков А.С. Профилактика и лечение акушерско-гинекологических заболеваний коров / А.С. Терешенков // 2-е изд. – Минск.: Ураджай, 1990. – 216с.
25. Черемисинов Г.А. Комплексное лечение коров, больных эндометритом / Г.А. Черемисинов, Ю.Г. Ткаченко // Ветеринария. – 1991. – №9. – С. 44–48.
26. Меженская Н.А. Функциональное бесплодие коров в учхозе Луганского ГАУ / Н.А. Меженская // Зб. наук. пр. Луганського ДАУ. – Луганськ, 2000. – С. 50–54.
27. Сапожников В.С. Липамид для профилактики родовых и послеродовых заболеваний у коров / В.С. Сапожников, А.Г. Нежданов, Н.И. Кузнецов // Сб. науч. тр. Воронежского ГАУ. – Воронеж, 1994. – С. 104–107.
28. Михалев В.И. Эффективность применения энрофура для лечения и профилактики острого послеродового эндометрита у коров / В.И. Михалев, В.Д. Мисайлов, С.М. Сулейманом, И.С. Толкачев // Вет. Патология. – 2007. – № 3. – С. 228 –231.
29. Михайлов Н.Н. Лечение послеродовых эндометритов у коров / Н.Н. Михайлов, Б.Ф. Муртазин // Ветеринария. – Москва, 1971. – Вып. 12. С.83–87.
30. Кейта Бубакар. Сравнительная оценка способов лечения коров, больных эндометритом: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. вет. наук: 16.00.07 «ветеринарное акушерство» / Кейта Бубакар. – Московская вет. академия. – М., 1992. – 13с. .

31. Бугров О.Д. Ендометрити у корів (порівняльна оцінка методів лікування) / О.Д. Бугров, П.В. Колесник // Здоров'я тварин і ліки. – 2003. – №3. – С. 10–11.

32. Косенко М.В. Застосування метродеку при лікуванні корів, хворих на післяродовий ендометрит / М.В. Косянко, Л.І. Чайковська, О.П. Панич [та ін.] // Вісник білоцерківського державного аграрного університету. – Біла Церква. – 1998. – Вип. 5, ч. 2. – С. 38–40.

33. Недвига О.М. Обґрунтування профілактики субінволюції і післяродового ендометриту у корів корекцією функції яєчників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. вет. наук: спец. 16.00.07 «Ветеринарне акушерство» / О.М. Недвига. – Київ, 2003. – 20 с.

34. Косенко М.В. Застосування нового препарату “Метрофлок” для лікування післяродових ендометритів у корів / М.В. Косенко, О.И. Чайковська, О.П. Панич, та ін. // Наук. вісн. Львівської державної академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького, Т.2, Ч.1. – Львів, 2000. – С. 92–94.

35. Любецький В.Й. Профілактика, діагностика і лікування післяпологового метриту у корів. Рекомендації / В.Й. Любецький. // Київ, 1988.–18с.

36. Зажарский В.В. Ранняя диагностика и лазерная терапия послеродовых эндометритов у коров / В.В. Зажарский // Зб. наук. пр. ЛДАУ. – Луганськ – 1999. – С. 14–16.

37. Косенко М.В. “Метрофлок” - новий препарат для лікування післяродових ендометритів корів / М.В. Косенко, О.И. Чайковська, О.П. Панич [та ін.] // Наук. вісн. НАУ. – К., 2000.– № 22.–С. 47–50.

38. Вельбівець М.В. Функція відтворення у корів, хворих на гострий післяродовий ендометрит / М.В. Вельбівець // Наукове забезпечення агропромислового комплексу України в сучасних умовах: Матеріали наук.-практ. конф., присвячена 75-річчю Білоцерківського держ. с.-г. ін-ту. – Біла Церква, 1995. – С. 44–45.

39. Семенов Б.Я. Лечение послеродовых эндометритов у коров (Работы молодых ученых, животноводство и ветеринария) / Б.Я. Семенов –М.: Колос, 1968. – 432с.

40. Вельбівець М.В. Ефективність комплексної терапії при гострому післяродовому ендометриті у корів / М.В. Вельбівець // Вчені Білоцерківського державного с.г. інституту – виробництву.– Біла Церква, 1994. – С.62–63.

41. Міщенко І.П. Патогенетична терапія корів при ендометриті: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. вет. наук: спец. 16.00.07 «Ветеринарне акушерство» / І.П Міщенко. – Харків, 2000. – 21 с.

ДОДАТКИ

Фото 1. Корова з частковою затримкою посліду

Фото 2. Загальний вигляд тварини з патологією третьої стадії родів (часткове затримання посліду).

РЕЦЕНЗІЯ
на дипломну роботу:

«Ефективність методів терапії корів за затримки посліду в умовах ВАТ «Племзавод Михайлівка», Лебединського району Сумської області.».

Виконану студентом 6 курсу факультету ветеринарної медицини СНАУ
Мостовою Н.В.

Серед причин, які затримують ріст поголів'я і знижують продуктивність худоби, значне місце займає неплідність корів. У більшості випадків неплідність корів виникає в зв'язку із запальними процесами в матці, обумовленими затримкою посліду. Практика ветеринарної медицини в останні роки реєструє тенденцію до поширення акушерських і гінекологічних захворювань. Залежно від інтенсивності запальний процес має перебіг з переважним враженням слизової оболонки матки (ендометрит), м'язової оболонки (міометрит), серозної оболонки (периметрит), маткових зв'язок та інших тканин, що її оточують (параметрит), а інколи охоплює і прилеглу частину очеревини (перитоніт).

Однією з актуальних проблем, яка потребує вирішення у ветеринарному акушерстві, є лікування тварин хворих на такі захворювання, як затримання посліду.

Основні елементи змісту роботи:

Визначити основні показники відтворення корів у господарстві;

Визначити причини втрати відтворної здатності в корів;

Визначити показники і причини гінекологічної патології у корів;

Вивчення показників і причин патологічних родів у корів;

Провести порівняльну оцінку методів терапії корів із затриманням посліду.

Проведення розрахунків економічної ефективності при застосуванні різних методів терапії корів, хворих на затримку посліду.

Отримані дані за всіма вищеперерахованими питаннями містять великий практичний інтерес для фахівців ветеринарної медицини.

Недоліком роботи вважаю недостатню кількість фотографічного матеріалу, що ілюструє отримані результати досліджень.

Вважаю, що дипломна робота виконана на високому методичному рівні. Висновки та пропозиції відповідають проведеним дослідженням. У цілому представлена робота відповідає вимогам, а її автор Мостова Н.В. заслуговує присвоєння кваліфікації лікаря ветеринарної медицини.

січня 2013 р.

Рецензент

**Відгук
на дипломну роботу:**

«Ефективність методів терапії корів за затримки посліду в умовах ВАТ «Племзавод Михайлівка», Лебединського району Сумської області.»

Виконану студентом 6 курсу факультету ветеринарної медицини СНАУ
Мостовою Н.В.

Обґрунтування теми роботи:

Інтенсивне відтворення поголів'я корів в сучасних умовах господарювання є актуальним завданням сьогодення як в світовому масштабі, так і в межах кожної держави, зокрема України. В умовах неповноцінної годівлі, неналежного догляду та інтенсивної експлуатації має місце виникнення патологічних процесів в органах розмноження, які ведуть до неплідності зі значними економічними збитками в галузі скотарства. Одна з причин, яка зумовлює неплідність, є затримання посліду, що потребує подальшого з'ясування причин виникнення патології та опрацювання на цій основі обґрунтованих методів лікування.

Основні елементи змісту роботи:

Визначити основні показники відтворення корів у господарстві;
Визначити причини втрати відтворної здатності в корів;
Визначити показники і причини гінекологічної патології у корів;
Вивчення показників і причин патологічних родів у корів;
Провести порівняльну оцінку методів терапії корів із затриманням посліду.

Проведення розрахунків економічної ефективності при застосуванні різних методів терапії корів, хворих на затримку посліду.

Практична і теоретична цінність роботи:

Результати, які наведені в дипломній роботі, отримані практичним шляхом під час проведення досліджень, тому робота має теоретичну і практичну цінність, а вищезазначені данні можуть бути використані в діяльності лікарів ветеринарної медицини.

Висновки:

Вважаю, що дипломна робота виконана на високому методичному рівні. Висновки та пропозиції відповідають проведеним дослідженням. У цілому представлена робота відповідає вимогам, а її автор Мостова Н.В. заслуговує присвоєння кваліфікації лікар ветеринарної медицини.

28 січня 2013 р.

Дипломний керівник: к.вет.н., доцент

І.В.Парашенко

Доповідь.

Шановний голова, шановні члени екзаменаційної комісії. Дозвольте запропонувати на Ваш розгляд дипломну роботу на тему: Ефективність методів терапії корів за затримки посліду в умовах ВАТ «Племзавод Михайлівка», Лебединського району Сумської області»

З усієї кількості акушерсько-гінекологічних патологій затримка посліду зустрічається приблизно у 10% випадків. Наслідком затримки посліду може бути не лише виникнення різноманітних післяродових акушерсько-гінекологічних захворювань, а і неплідність, зниження продуктивності, вибраковка цінних високопородних і високопродуктивних тварин.

Тому *Метою роботи:* було вивчення порівняльної ефективності застосованих методів лікування корів із затримкою посліду.

Першим етапом досліджень було визначення показників відтворення корів у стаді

Відсоток запліднення за досліджені роки мав тенденцію до незначного зниження і становить 79,8% у 2010 році та 78,9% у 2011-2012 роках. Також у господарстві відмічалися випадки абортів по 3 голови (0,9%) у 2010 та 2011 роках та 2 голови (0,7%) у 2012 році. Щодо ситуації з мертвонародженими телятами, то їх кількість коливається в межах 5 – 6 голів, що становить 1,4% - 1,7% на рік.

Наступним етапом дослідження було визначення показників і причини втрати відтворної здатності у корів

З даних таблиці 2. видно, що найбільш часто в господарстві причиною втрати відтворної здатності у корів є патологія родів (29,2% від всієї кількості вибракуваних корів з причини втрати відтворної здатності), та гінекологічна патологія (становить 19 випадків – 15,0 від всього вибракуваного поголів'я).

Наступним етапом дослідження було визначення Причин акушерської патології корів

Результати аналізу наведені в таблиці 3.

З даних таблиці 3.3.3. видно, що за 3 досліджувані роки в господарстві відмічалось 696 випадків акушерської патології, що становить 65,7% від усього поголів'я корів у господарстві. З них найбільш часто зустрічаються патології родів (358 випадків за три роки – 51,4%). За ними йдуть патології молочної залози (281 випадок – 40,3%), патології післяродового періоду (45 випадків – 6,5%) та патології вагітності (13 випадків – 1,8%).

Таблиця 3.3.1. Основні показники відтворення корів у господарстві.

Роки	корів на 01.01.	Осімене		Отелились за рік	Вибуло з різних причин вагітних		Аборти в		Випадки і мертвороджених	Відсоток запліднення	Отримано живих телят (всього)	Отримано телят (на 100 корів)	Кількість ялових корів за рік		Вибрано корів за рік (всього)		Введено в основне стадо первісток	
		(гол.)	%		к-сть	%	к-сть	%					к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
2010	352	385	109,5	304	0	-	3	0,9	6	1,7	79,8	84	48	13,8	89	25,4	88	25,0
2011	351	395	112,4	305	0	-	3	0,9	5	1,4	78,9	85	46	13,1	95	27,1	96	27,4
2012	352	394	111,8	307	0	-	2	0,7	6	1,7	78,9	85	45	12,6	87	24,6	85	24,1
За 3 роки	1055	1174	111,2	916	0	-	8	0,8	17	1,6	79,0	85	139	13,2	271	25,7	269	25,5

Таблиця 3.3.2. Причини втрати відтворної здатності у корів.

Роки	Вибракувано корів з причини втрати відтворної здатності	В тому числі з причин											
		Вік		Анафродизія і гінекологічна патологія		Багаторазове і безрезультатне осіменіння		Патологічні роди		Тяжкі післяродові ускладнення		Штучно спрямована неплідність	
	к-сть	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
2010	48	13	27,3	7	15,1	3	7,0	14	29,4	6	12,9	4	8,3
2011	42	11	26,5	6	14,8	4	8,7	12	29,3	5	12,5	3	8,2
2012	39	11	28,3	6	15,1	3	7,3	11	28,9	5	12,5	3	7,9
За 3 роки	129	35	27,4	19	15,0	10	7,7	38	29,2	16	12,6	11	8,1

Таблиця 3.3.3. Причини акушерської патології корів.

Роки	Всього випадків акушерської патології	Акушерська патологія							
		Патологія вагітності		Патологія родів		Патологія післяродового періоду		Патологія молочної залози	
	к-сть	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
2010	232	4	1,7	115	49,4	16	6,7	98	42,2
2011	246	5	1,9	131	53,4	15	6,3	94	38,4
2012	218	4	1,8	112	51,4	14	6,4	88	40,4
За 3 роки	696	13	1,8	358	51,4	45	6,5	281	40,3

Наступним етапом дослідження було визначення **Показників і причини патологічних родів у корів**

Результати досліджень наведені у таблиці 4. Із даних таблиці видно, що в господарстві за проаналізовані 3 роки патологічні роди були зареєстровані у 358 корів із 916 які отелились, що складає 39,1 %.

Така величезна кількість патологічних родів, пов'язаних з затриманням посліду і стала обґрунтуванням для порівняння в нашій роботі деяких методів терапії корів для його відділення з ціллю розробки і впровадження одного з найбільш ефективних методів безпосередньо в господарстві.

Таблиця 3.3.4. Причини патологічних родів у корів.

Роки	Всього отелює корів	Кількість корів з патологічними родами		В тому числі за причинами:																	
				Слабкі родові сили к-сть %		Бурні родові сили к-сть %		Вузькі родові шляхів к-сть %		Крупноплідність к-сть %		Багатоплідність к-сть %		Виродливість плодів к-сть %		Сухі роди к-сть %		Неправильне взаємовідношення плоду і родових шляхів к-сть %		Затримка посліду	
2010	304	115	37,8	2	0,8	3	0,9	3	0,9	18	5,9	2	0,7	0	-	2	0,7	3	0,9	81	26,6
2011	305	131	43,0	2	0,8	2	0,7	2	0,8	25	8,1	3	0,9	0	-	2	0,7	3	1	92	30,2
2012	307	112	36,5	2	0,7	2	0,7	3	0,9	22	7,2	2	0,7	0	-	2	0,6	4	1,3	76	24,8
За 3 роки	916	358	39,1	6	0,7	7	0,8	8	0,9	65	7,1	7	0,8	0	-	6	0,7	10	1,1	249	27,2

Тому для з'ясування **ефективності методів лікування корів із затримкою посліду** нами були сформовані три групи тварин (по 5 голів в кожній).

Коровам 1-ї групи (контрольної) проводили мануальне (оперативне) видалення посліду через 12 годин після виведення плоду, та двократне введення маточних паличок з іхтіолом з інтервалом в 24 години.

Коровам 2-ї групи (дослідної) через 6 годин після виведення плода проводили двократні внутрішньом'язеві ін'єкції окситоцину з інтервалом в 3 години, та одноразове введення маточних паличок з іхтіолом.

Коровам 3-ї групи (дослідної) через 6 годин після виведення плода вводили естрофан та одноразово маточні палички з іхтіолом та проводили масаж матки з інтервалом в 1 годину трьохразово.

Результати **Ефективності методів лікування корів із затримкою посліду** наведені в таблиці 5. із даних таблиці видно, що найбільш ефективним методом терапії затримання посліду в корів у господарстві був метод заснований на двократному введенні ін'єкцій окситоцину в дозі 50 ОД з інтервалом в 3 години через 6 годин після виведення плода та одноразове введення маткових паличок. При цьому послід відділювався у різних тварин в межах від 8 до 10 годин. Середній строк приходу в охоту корів по цій групі становить 40 днів, з яких 20 % корів повторно прийшли в охоту після осіменіння, а 80% корів запліднилося від першого осіменіння. Витрати на обробку однієї тварини цієї групи склали 14,55 грн.

Непогані показники запліднення корів були отримані у другій групі, де 60 % корів запліднилося від першого осіменіння, коли застосовувалося через 6 годин внутрішньом'язева ін'єкція 2 мл. естрофану. Цей метод можна з успіхом рекомендувати і впроваджувати в господарстві, оскільки з економічної точки зору цей метод кращий, в порівнянні з мануальним методом застосованим в контрольній групі, хоча він і більш працезатратний і дорожчий ніж перший метод. Витрати на відокремлення посліду в однієї корови даним методом становить 18,25 грн.

Найнижчий результат був одержаний в першій групі, де застосовували мануальний метод затримання посліду.

При застосуванні даного методу у 80% корів розвинувся післяродовий ендометрит, середній строк прояву першого статевого циклу становить 63 дні та запліднилося в першу охоту лише 40% від поголів'я. Витрати на лікування однієї голови становило 15,5 грн.

Доповідь завершено, висновки і пропозиції наведені в роботі, дозвольте їх не зачитувати.

Таблиця 3.3.5.

Ефективність методів лікування корів із затримкою посліду

Група	К-ть корів	Схема лікування	Час відокремлення посліду		Розвиток післяродових ендометритів		Середній строк прояву 1-го статевого циклу по групі		Запліднення від осіменіння в 1-у охоту		Витрати на відокремлення посліду в однієї корови
			Год.	К-сть	%	доба	К-сть	%	Грн.		
I контроль)	5	Мануальне (оперативне) відокремлення посліду через 12 годин після виведення плоду, введення внутрішньоматочних паличок, перший раз одразу після відокремлення посліду, а другий - через 24 години після першого	13	4	80	63	2	40	15,5		
II (дослідна)	5	Через 6 годин після виведення плоду двократні внутрішньом'язеві ін'єкції окситоцину в дозі 50 ОД з інтервалом в 3 години, та одноразове введення маткових паличок	9	1	20	40	4	80	14,55		
III (дослідна)	5	Через 6 годин після виведення плоду внутрішньом'язева ін'єкція естрофану в дозі 2 мл., одноразове введення маткових паличок в порожнину матки, а також триразовий масаж матки з інтервалом в 1 годин.	9	2	40	50	3	60	18,25		

